

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN ARVIOINTIKESKUS
NATIONELLA CENTRET
FÖR UTBILDNINGSVÄRDERING

AMMATILLINEN OSAAMINEN MATKAILUALAN PERUSTUTKINNOSSA

Johanna Kiesi

Julkaisut 21:2018

AMMATILLINEN OSAAMINEN MATKAILUALAN PERUSTUTKINNOSSA

Johanna Kiesi

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN ARVIOINTIKESKUS
NATIONELLA CENTRET
FÖR UTBILDNINGSVÄRDERING

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus
Julkaisut 21:2018

JULKAISIJA Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

KANSI JA ULKOASU Juha Juvonen (org.) & Sirpa Ropponen (edit)
TAITTO Ritva Saurio

ISBN 978-952-206-465-3 (nid.)

ISBN 978-952-206-466-0 (pdf)

ISSN 2342-4176 (painettu)

ISSN 2342-4184 (verkkojulkaisu)

ISSN-L 2342-4176

PAINATUS Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy, Tampere

© Kansallinen koulutuksen arviointikeskus ja tekijä

Kiesi, J. 2018. Ammatillinen osaaminen matkailualan perustutkinnossa. Helsinki: Kansallinen koulutuksen arviointikeskus.

Tausta. Arviointi kohdistuu ammatilliseen osaamiseen matkailualan perustutkinnossa. Arviointiaineisto on koottu näytöistä ja niiden järjestämistä kuvaavasta täydentävästä aineistosta. Oppimistulosten arviointi on luonteeltaan kehittävää, ja arvioinnin toteuttamisessa korostetaan koulutuksen järjestäjien aktiivista osallistumista ja arvioinnin vuorovaikutteisuutta.

Arviointi kohdistui kaikkiin syksyllä 2014 matkailualan perustutkinnon ammatillisena peruskoulutuksena aloittaneisiin opiskelijoihin ja kaikkiin kyseistä koulutusta järjestäviin yksiköihin. Arviointiaineisto kattoi 25 koulutuksen järjestäjää, 501 opiskelijaa ja 2 249 näyttöä. Arviointi kohdistui myös erityistä tukea tarvitseviin opiskelijoihin ja kattoi 140 erityisopiskelijoiden näyttöä.

Ammatillinen osaaminen. Noin kaksi kolmasosaa (65 %) matkailualan perustutkinnon opiskelijoista sai tutkinnon osan näytön arvosanaksi kiitettävän, 31 prosenttia hyvän ja 4 prosenttia tyydyttävän arvosanan. Kiitettäviä arvosanoja saatiin eniten (72 %) elinikäisen oppimisen avaintaidoista. Tyydyttäviä arvosanoja opiskelijat saivat eniten (7 %) työn perustana olevan tiedon hallinnasta. Arviointikohteiden keskiarvot vaihtelivat välillä 2,4–2,7 asteikolla 1–3. Tutkinnon osan näytön arvosanojen keskiarvo oli 2,6. Osaaminen oli siis erittäin hyvää. Sukupuolten välillä ei ollut eroja arvosanoissa. Sen sijaan arvosanoissa oli eroja koulutuksen järjestäjien ja alueiden välillä.

Erityisopiskelijoiden arvosanoissa oli vähemmän kiitettäviä ja enemmän hyviä arvosanoja kuin muilla opiskelijoilla. Erityisopiskelijoiden yleisin arvosana kaikissa osaamisalueissa oli hyvä lukuun ottamatta elinikäisen oppimisen avaintaitojen hallintaa, jossa yleisin arvosana oli kiitettävä. Kaikki erityisopiskelijat suorittivat näytöt ilman mukautettuja tavoitteita.

Koulutuksen työelämälähtöisyys. Koulutuksen työelämälähtöisyys toteutuu matkailualan perustutkinnon koulutuksessa hyvin. Valtaosa (76 %) matkailualan näytöistä suoritettiin työelämässä. Myös erityisopiskelijoiden osalta näytöt järjestettiin pääosin työpaikalla. Työelämän edustaja oli mukana arvioimassa suurta osaa näytöistä. Yhteistyö matkailualan työelämän kanssa on koulutuksen järjestäjien mukaan vakiintunutta ja tutkinnon tavoitteiden mukaisia työpaikkoja osaamisen hankkimiseen ja osoittamiseen on hyvin saatavilla.

Näyttöjen arviointi ja laatu. Kriteeriperusteinen ja laaja-alainen arviointi toteutuu matkailualan näytöissä hyvin. Näyttöjen arvosanoissa oli kuitenkin eroja riippuen arvioijista: opiskelijoiden saamat arvosanat olivat keskimäärin parempia työelämän edustajan osallistuessa arviointiin kuin silloin, jos arviointiin osallistuivat opettaja ja opiskelija. Myös näytön suorituspaikka oli

yhteydessä arvosanoihin. Arviointi nosti siten esiin tarpeen lisätä työpaikkaohjaajien arviointiosaamista ja opettajien työelämäosaamista sekä yhteistä tulkintaa arviointikriteereistä. Työpaikkojen ja näyttötehtävien laatuun tulee myös kiinnittää huomiota, jotta ne mahdollistavat tutkinnon tavoitteiden mukaisen osaamisen osoittamisen.

Myös yhteisten tutkinnon osien integroinnissa näyttöön, opiskelijoiden ohjauksessa ja tuessa työpaikalla sekä koulutuksen järjestäjien kokoaman seuranta- ja palautetiedon keräämisessä ja hyödyntämisessä havaittiin kehittämistarpeita.

Kiesi, J. 2018. Yrkeskunnandet i grundexamen i turismbranschen. Helsingfors: Nationella centret för utbildningsutvärdering.

Bakgrund. Utvärderingen gäller yrkeskunnandet i grundexamen i turismbranschen. Utvärderingsmaterialet har samlats in från yrkesprov och det kompletterande material som beskriver hur de anordnas. Utvärderingen av inlärningsresultaten är utvecklande till sin karaktär, och vid genomförandet av utvärderingen betonas utbildningsanordnarnas aktiva deltagande och växelverkan vid utvärderingen.

Utvärderingen gällde alla studerande som inlett grundexamen i turismbranschen som grundläggande yrkesutbildning hösten 2014 och alla de enheter som ordnar utbildningen i fråga. Utvärderingsmaterialet omfattade 25 utbildningsanordnare, 501 studerande och 2 249 yrkesprov. Utvärderingen gällde även studerande som behöver särskilt stöd och omfattade yrkesprov som genomförts av 140 specialstuderande.

Yrkeskunnande. Cirka två tredjedelar (65 %) av studerandena inom grundexamen i turismbranschen fick vitsordet berömlig för yrkesprovet för en examensdel, 31 procent fick vitsordet god och 4 procent nöjaktig. Flest berömliga vitsord (72 %) gavs för nyckelfärdigheter för livslångt lärande. Studerandena fick flest nöjaktiga vitsord i hantering av information som utgör grunden för arbetet (7 %). Medeltalen för bedömningsobjekten varierade mellan 2,4 och 2,7 på skalan 1–3. Medeltalet för de slutliga vitsorden för examensdelen var 2,6. Därmed var kunnandet mycket god. Det förekom inga skillnader i vitsorden mellan könen. Däremot förekom det skillnader i vitsorden mellan utbildningsanordnare och områden.

Specialstuderandena hade färre berömliga vitsord och fler goda vitsord jämfört med de övriga studerandena. Det vanligaste vitsordet för specialstuderande i alla kompetensområden var god förutom i nyckelfärdigheter för livslångt lärande, där det vanligaste vitsordet var berömlig. Alla specialstuderande utförde yrkesproven utan anpassade mål.

Utbildningens arbetslivsorientering. Utbildningens arbetslivsorientering genomförs väl i utbildningen för grundexamen i turismbranschen. Den största delen (76 %) av yrkesproven i turismbranschen genomfördes i arbetslivet. Även för specialstuderandenas del anordnades yrkesproven mestadels på arbetsplatser. En representant för arbetslivet deltog i bedömningen av en stor del av yrkesproven. Enligt utbildningsanordnarna är samarbetet med arbetslivet inom turismbranschen etablerat och det finns gott om tillgängliga arbetsplatser för att förvärva och visa kunnandet i enlighet med examensmålen.

Utvärdering av yrkesprov och deras kvalitet. Kriteriebaserad och omfattande bedömning genomförs väl i fråga om yrkesprov i turismbranschen. Det förekommer emellertid skillnader i vitsorden för yrkesproven beroende på bedömare: studerandenas vitsord var i genomsnitt bättre då en representant för arbetslivet deltog i bedömningen jämfört med om läraren och studeranden deltog i bedömningen. Det fanns även en koppling mellan den plats där yrkesprovet avlades och vitsorden. Utvärderingen lyfte således fram behovet att öka bedömningskompetensen hos arbetsplatshandledarna och arbetslivskompetensen hos lärarna samt av en gemensam tolkning om bedömningskriterier. Man ska även fästa vikt vid arbetsplatsernas och yrkesprovuppgifternas kvalitet, så att de gör det möjligt att visa sin kunnskap enligt examensmålen.

Utvecklingsbehov upptäcktes även när det gäller integreringen av gemensamma examensdelar i yrkesprovet, handledning av studerande och stöd på arbetsplatsen samt insamling och utnyttjande av den uppföljnings- och feedbackinformation som utbildningsanordnarna sammanställer.

Kiesi, J. 2018. Vocational competence in Vocational Qualification in the Tourism Industry. Helsinki: Finnish Education Evaluation Centre.

Background. The evaluation focuses on vocational competence in the upper secondary level Vocational Qualification in the Tourism Industry. The evaluation data was obtained from vocational skills demonstrations and supplementary data describing the arrangement of such demonstrations. Evaluation of learning outcomes is development-oriented by its nature, and the implementation of the evaluation emphasises VET providers' active involvement and the interactive nature of evaluation.

The evaluation focused on all students who had started studying towards a Vocational Qualification in the Tourism Industry in vocational upper secondary education and training (VET) in autumn 2014 and on all units providing such VET programmes. The evaluation data covered 25 education providers, 501 students and 2,249 demonstrations. It also included students in need of special support and covered 140 demonstrations given by special needs students.

Vocational competence. About two thirds of the students (65%) studying for a Vocational Qualification in the Tourism Industry received the grade 'excellent', 31 per cent the grade 'good' and 4 per cent the grade 'satisfactory' for demonstrations related to a qualification unit. The greatest number of 'excellent' grades (72%) was awarded for key competences for lifelong learning. The largest share of 'satisfactory' grades (7%) was awarded for mastering the underpinning knowledge of the work. The averages of the evaluated VET providers varied from 2.4 to 2.7, on a scale of 1 to 3. The average of grades awarded for demonstrations related to qualification units was 2.6, indicating a very good level of skills. There were no major gender-based grade differences. On the other hand, differences in the grades awarded were observed between VET providers and regions.

Special needs students received fewer 'excellent' and more 'good' grades than other students. The most common grade awarded to special needs students for all competence areas was 'good', except in mastering key competences for lifelong learning, in which the most common grade was 'excellent'. All special needs students completed the demonstrations without individually adjusted objectives.

Working life relevance of the programme. The VET programmes leading to a Vocational Qualification in the Tourism Industry show a good level of working life relevance. The majority (76%) of the tourism industry skills demonstrations were performed in the workplace. Most of the demonstrations given by special needs students were also completed in the workplace. A workplace representative participated in assessing a large proportion of the

demonstrations. According to education providers, cooperation with tourism industry workplaces is well established, and the availability of workplaces matching the qualification objectives for acquiring and demonstrating skills is good.

Assessment and quality of demonstrations. Broad-based and criterion-referenced assessment is well implemented in tourism industry demonstrations. However, the grades awarded for the demonstrations differed depending on who assessed them: on average, students were awarded better grades when a workplace representative participated in the assessment than when the assessment was carried out by a teacher and the student. The place in which the demonstration was given also had a link to the grades. The evaluation thus highlighted needs to improve workplace instructors' assessment skills and teachers' working life competence as well as common interpretation of the assessment criteria. Attention should also be paid to the quality of the workplaces and demonstration tasks to ensure that they enable the students to demonstrate their competence in accordance to the qualification objectives.

Development needs were also observed in the integration of common qualification units in the demonstration, guidance and support provided for the students in the workplace, and the collection and use of monitoring and feedback data gathered by the education providers.

Tiivistelmä	3
Sammandrag	5
Abstract	7
1 Johdanto	11
2 Arviointiprosessi ja menetelmät	13
2.1 Arviointiasetelma ja -kysymykset	13
2.2 Arviointitiedon koonti ja arviointiaineisto	14
2.3 Tulosten analysointi ja raportointi.....	16
3 Oppimistulokset	19
3.1 Näyttöjen arvosanat	20
3.2 Koulutuksen järjestäjien väliset erot näyttöjen arvosanoissa	27
3.3 Arvosanat sukupuolen ja koulutuksen järjestäjän sijainnin mukaan	29
3.4 Näyttöjen toteuttamis- ja arviointitavat	31
4 Erityisopiskelijoiden oppimistulokset	37
5 Näyttöjen toteuttamis- ja arviointisuunnitelmat sekä näyttöjen sisältö	41
6 Näyttöjen ja oppimistulosten laatu koulutuksen järjestäjien arvioimana	43
6.1 Yleiskuva näyttötoiminnan laatutasosta	43
6.2 Näyttöjen suunnittelu ja koulutuksen järjestäjän linjaukset	50
6.3 Näyttöjen toteuttaminen ja arviointi	51
6.4 Näyttötoiminnan arviointi	55
6.5 Käsitys opiskelijoiden ammatillisesta osaamisesta ja ja näyttöjen kyvystä mitata osaamista	56
7 Arvioinnin luotettavuus	59
8 Arvioivat johtopäätökset	61
9 Kehittämissuosituksen	67
Lähteet	69
Liitteet	70
Liite 1 Näyttöjen arvosanojen tunnusluvut arviointikohteittain tutkinnon eri osissa	71
Liite 2 Näyttöjen suorituspaikat tutkinnon osittain	75

Matkailualan perustutkinnon oppimistuloksia arvioitiin vuosina 2014–2017. Arviointi perustui opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymään arviointisuunnitelmaan (Koulutuksen arviointisuunnitelma vuosille 2012–2015) ja sen täydennyspäätökseen (OKM 13/500/2013) sekä matkailualan perustutkinnon perusteissa määritettyihin tavoitteisiin, ammattitaitovaatimuksiin ja arviointikriteereihin (Matkailualan perustutkinto 2009, 2014).

Arvioinnissa analysoitiin sitä, miten hyvin opiskelijat ovat saavuttaneet tutkintojen perusteissa määritetyt ammattitaitovaatimukset ja miten hyvin osaaminen siten vastaa työelämän tarpeita. Lisäksi arvioitiin, miten koulutuksen järjestäjät hallitsevat näyttötoiminnan laatua. Tieto oppimistuloksista koottiin näytöistä. Näytöissä arvioidaan työprosessin, työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin sekä työn perustana olevan tiedon hallintaa ja elinikäisen oppimisen avaintaitoja. Arviointi kohdistui siten koulutuksen järjestäjän ja työpaikkojen yhdessä suunnittelemiin, toteutamiin ja arvioimiin työtilanteisiin ja työprosesseihin ja opiskelijan ammatilliseen osaamiseen.

Oppimistulosten arviointi kohdistui kaikkiin koulutuksen järjestäjiin, jotka järjestivät matkailualan perustutkintoa ammatillisena peruskoulutuksena vuosina 2014–2017. Arvioinnin kohteena olivat kaikki opiskelijat, jotka aloittivat kyseisen koulutuksen syksyllä 2014. Arviointitietoa koottiin kolmen vuoden ajalta. Arviointiaineisto koostui näyttöjen arvosanoista sekä täydentävästä aineistosta, jota varten koottiin koulutuksen järjestäjien itsearvioinnit, näyttöjen toteuttamis- ja arviointisuunnitelmat sekä näyttöjen kuvaukset. Itsearvioinneissaan koulutuksen järjestäjät tuottivat sekä määrällistä että laadullista tietoa muun muassa näyttöjen suunnittelusta, toteutuksesta ja kehittämisestä.

Ammatillisen koulutuksen oppimistulosten arviointi on luonteeltaan kehittävää, ja arvioinnin toteuttamisessa korostetaan koulutuksen järjestäjien aktiivista osallistumista ja arvioinnin vuorovaikutteisuutta. Aineisto koottiin suoraan koulutuksen järjestäjien toteuttamista näytöistä. Kehittävää luonnetta kuvaavat myös koulutuksen järjestäjien tekemä itsearviointi sekä koulutuksen järjestäjille toimitetut palauteraportit, joiden pohjalta järjestäjät voivat verrata omia tuloksiaan kansallisiin tuloksiin. Arvioinnin monitahoisuus varmistettiin kutsumalla kaksi alan opettajaa tulosten tulkintaan ja johtopäätösten tekoon.

Raportin alussa kuvataan arviointiprosessi ja menetelmät sekä arviointikysymykset. Tulososioissa kuvataan näyttöjen arvosanat sekä niiden toteuttamis- ja arviointitavat, näyttösuunnitelmia ja näyttöjen sisällön kuvauksia koskevat tulokset sekä koulutuksen järjestäjien itsearvioinnin tulokset. Raportin lopussa tarkastellaan arvioinnin luotettavuutta sekä esitetään arviointiin perustuvat johtopäätökset ja kehittämissuosituksset.

Ammattialan kuvaus

Matkailualan perustutkinnon¹ suorittaneet ovat perehtyneet matkailuelinkeinoon ja sen rakenteeseen laajasti ja monipuolisesti ja voivat toimia sekä kotimaassa että ulkomailla. Matkailualan yritykset ja toimintaympäristöt ovat kansainvälisiä ja edellyttävät matkailualan ammattilaisilta monipuolista kielitaitoa. Matkailupalvelujen tuottaja voi työllistyä matkailuyrityksiin ja -organisaatioihin, joissa asiakkaille tarjotaan elämyksiin, seikkailuihin, vesistöön, tunturiin, saaristoon tai muuhun luontoon liittyviä matkailupalveluja. Kulttuuri-, kaupunki-, hyvinvointi- ja maaseutumatkailu ovat myös keskeisiä matkailupalveluja. Matkailuvirkailija tuotteistaa ja myy erilaisia matkailupalveluja sekä neuvoo ja opastaa asiakkaita.

Matkailun kasvunäkymät ovat sidoksissa sekä Suomen matkailun menestymiseen kilpailijoihin verrattuna että kotimaisen kysynnän osalta kuluttajien taloudelliseen tilanteeseen. Matkailualan tulevaisuuden näkymät Suomessa ovat hyvät. Kotimaisten ja ulkomaisten matkailijoiden määrät ovat kasvussa. Suomen matkailustrategian 2020 mukaisesti matkailun strategisiksi kehittämis-kohteiksi on valittu matkailukeskusten kehittäminen ja teemapohjaisten tuotteiden ja palvelujen kestävä kehittäminen.

Alan opinnot aloittaneiden lukumäärä on ollut viime vuosina tasainen. Vuonna 2016 matkailualan perustutkinnon aloitti yhteensä 1 100 opiskelijaa opetussuunnitelmaperusteisena tai näyttötutkintotavoitteisena ammatillisena koulutuksena. (Vipunen, opetushallinnon tilastopalvelu.) 1.8.2018 tulevat voimaan uudet tutkinnon perusteet². Uudistuksen myötä tutkinto laajenee hotellialan osaamisella. Osaamisalojen määrä kasvaa ja niitä ovat majoituspalvelujen osaamisala (vastaanottovirkailija), matkapalvelujen myynnin osaamisala (matka-asiantuntija) ja matkailupalvelujen osaamisala (matkailupalvelujen tuottaja).

¹ Matkailualan perustutkinto 2014.

² Matkailualan perustutkinto 2017.

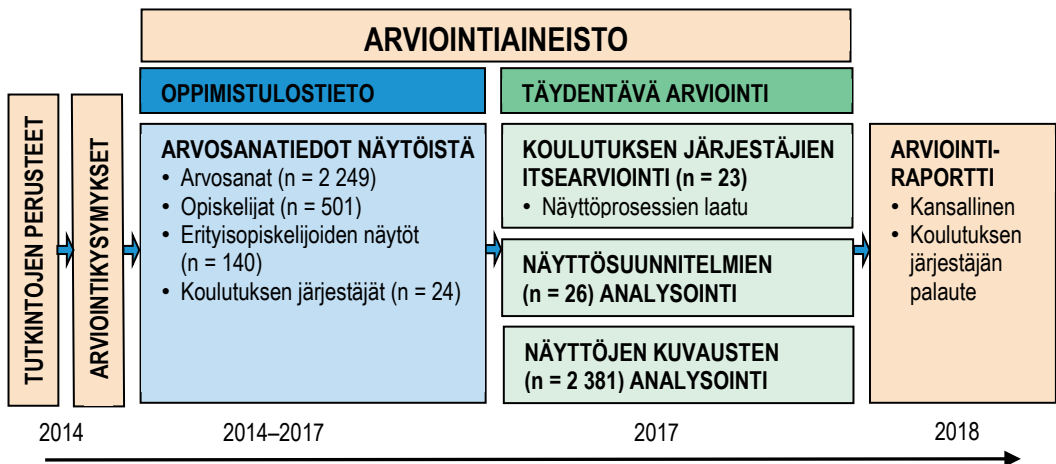
Arviointiprosessi ja menetelmät

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus vastasi arvioinnin suunnittelusta, organisoinnista, tulosten analysoinnista sekä raportin laatimisesta. Arviointiryhmään kuuluivat arviointineuvos Mari Rökköläinen, arviointiasiantuntija Paula Kilpeläinen, arviointisuunnittelija Johanna Kiesi, arviointisuunnittelija Jukka Jalolahti, arviointisuunnittelija Veera Stylman sekä assistentti Ritva Saurio. Tulosten analysoinnista ja raportoinnista vastasi arviointisuunnittelija Johanna Kiesi. Arviointiryhmään kutsuttiin alan asiantuntijoina lehtori Margareta Bjurs Espoon seudun koulutuskuntayhtymästä ja lehtori Jussi Raittimo Rovaniemen koulutuskuntayhtymästä. He analysoivat näyttösuunnitelmat ja näyttöjen kuvaukset sekä osallistuivat arvioinnin tulosten tulkintaan.

Koulutuksen järjestäjät nimesivät arvioinnin yhdyshenkilöt, jotka kokosivat arviointitiedot ja toimittivat ne Kansalliseen koulutuksen arviointikeskukseen. Järjestäjät vastasivat omien tietojensa luotettavuudesta.

2.1 Arviointiasetelma ja -kysymykset

Kuviossa 1 kuvataan matkailualan perustutkinnon oppimistulosten arvioinnin rakenne, prosessi, arviointiaineistot ja aikataulu.

KUVIO 1. Matkailualan perustutkinnon oppimistulosten arviointiasetelma

Arviointikysymykset olivat:

1. Miten hyvin opiskelijoiden osaaminen vastaa työelämän edellyttämiä ja tutkinnon perusteissa määritettyjä ammattitaitovaatimuksia?
2. Miten koulutuksen järjestäjät hallitsevat näyttöjen järjestämiseen liittyvän prosessin laatua?
3. Miten hyvin näyttösuunnitelmat ohjaavat näyttöjen järjestämisen laatua? Varmistavatko ne laadun?
4. Miten hyvin näyttöjen sisällöt vastaavat ammattitaitovaatimuksia?
5. Miten elinikäisen oppimisen avaintaidot integroituvat näyttöihin, ja miten näitä vaatimuksia koskevaa osaamista arvioidaan niiden osana?
6. Miten näyttöjä tulisi kehittää niiden laadun varmistamiseksi ja oppimistulosten parantamiseksi?

2.2 Arviointitiedon koonti ja arviointiaineisto

Näyttöjä koskevat tiedot

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus kokosi arviointitietoa kaikilta matkailualan perustutkintoa ammatillisena peruskoulutuksena järjestäviltä koulutuksen järjestäjiltä. Tiedonkeruu kohdistui vuonna 2014 opintonsa aloittaneiden opiskelijoiden näyttöihin. Arviointitietoa koottiin kolmen lukuvuoden ajan kerran lukuvuodessa erillisellä Excel-pohjaisella lomakkeella.

Määrälliset tunnusluvut olivat seuraavat:

1. Oppilaitoksen numero (Tilastokeskuksen numerointi)
2. Opiskelijan suku- ja kaikki etunimet
3. Opiskelijan henkilökohtainen tunniste (opiskelijahallintojärjestelmässä käytetty ID)
4. Opintojen aloituspäivä tässä oppilaitoksessa (pv.kk.vvvv)
5. Opintojen aloituspäivä tässä tutkinnossa (pv.kk.vvvv)
6. Opiskelijan sukupuoli
7. Perustutkinto
8. Tutkinnon osa
9. Tutkinnon osan näytön arvosanat arviointikohteittain (arvosana-asteikko 1–3)
10. Tutkinnon osan näytön arvosana (arvosana-asteikko 1–3)
11. Tutkinnon osan näytön arvosanasta päättämisen ajankohta (pv.kk.vvvv)
12. Näytön suorittaminen työssäoppimisen³ yhteydessä (kyllä / ei)
13. Ammattiosaamisen näyttöpaikka (työpaikka / oppilaitos / työpaikka ja oppilaitos)
14. Näyttöpaikka / paikat (organisaation / yrityksen / oppilaitoksen nimi / nimet)
15. Lyhyt kuvaus ammattiosaamisen näytöstä
16. Arviointikeskusteluun osallistuneet
17. Tutkinnon osan näytön arvosanasta päättäneet osapuolet.

³ Työssäoppimisesta käytetään tekstissä myös termiä työpaikalla järjestettävä koulutus.

Erityistä tukea tarvitsevista opiskelijoista⁴ koottiin samat tiedot lukuunottamatta kohtia 2, 3 ja 12. Lisäksi kerättiin seuraavat tiedot:

1. Opiskeluryhmä
 - erityisoppilaitoksessa
 - erityisopiskelijoiden ryhmässä ammatillisessa oppilaitoksessa
 - tavallisessa opiskelijaryhmässä ammatillisessa oppilaitoksessa
2. HOJKS (kyllä / ei / en osaa sanoa)
3. Käytettiinkö näytön arvioinnissa mukautettuja tavoitteita (kyllä / ei)
5. Tavoitteiden mukauttamisen tapa
6. Arvosanan antamisen tapa (numeerinen / numeerinen ja sanallinen / sanallinen)
7. Sanallisen arvioinnin kuvaus
8. Opiskelijalle järjestetyt tukitoimet näytössä
9. Erityisopetuksen syy.

Koulutuksen järjestäjien itsearviointi

Koulutuksen järjestäjät arvioivat näyttöihin liittyvää toimintaansa itsearviointilomakkeen avulla täydentävän arvioinnin vaiheessa keväällä 2017. Itsearvioinnissa kartoitettiin koulutuksen toteuttamiseen ja näyttöjen toimeenpanoon liittyviä tietoja, näyttöjen suunnittelua, johtamista, seuranta ja arviointia sekä kehittämistä. Itsearviointi toteutettiin monitahoisessa ryhmässä, jossa oli opettajien, työelämän, opiskelijoiden ja johdon edustajia. Itsearviointiaineisto koostui moniportaiseen asteikkoon ja avoimiin vastauksiin perustuvasta arvioinnista.

Näyttösuunnitelmat

Koulutuksen järjestäjät toimittivat arviointia varten toimielinten hyväksymät näyttöjen toteuttamis- ja arviointisuunnitelmat, jotka kaksi alan opettajaa analysoi arviointivälineellä rinnakkaisarviointina. Näyttösuunnitelmien arvioinnin tarkoituksena oli tuottaa tietoa siitä, miten hyvin näyttösuunnitelmat ohjaavat näyttöjen järjestämisen laatua.

Näyttöjen kuvaukset

Kaksi alan opettajaa analysoi näyttöjen kuvaukset sellaisina kuin ne ilmaistiin näyttötodistuksissa. Arvioinnin tarkoituksena oli analysoida, vastaavatko näyttöjen sisällöt tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia.

⁴ Erityistä tukea tarvitsevista opiskelijoista käytetään tekstissä myös termiä erityisopiskelijat.

Koulutuksen järjestäjien osallistuminen ja arviointiaineiston laajuus

Matkailualan perustutkinnon oppimistulosten arviointiaineisto kuvataan taulukossa 1. Matkailualan perustutkintoa tarjoavia koulutuksen järjestäjiä oli syksyllä 2014 yhteensä 27, joista 24 järjestäjää toimitti arviointiin oppimistulostietoja ja 23 itsearviointitietoja. Näin ollen arvioinnin kattavuus oli 93 prosenttia. Yhden järjestäjän opetuskieli oli ruotsi. Oppimistulostietoa saatiin 2 249 näytöstä.

TAULUKKO 1. Arviointiaineisto

Aineisto	n
Koulutuksen järjestäjät	25
Opiskelijat	501
Ammattiosaamisen näytöt	2 249
Erityisopiskelijoiden näytöt	140
Itsearviinnit	23
Näyttösuunnitelmat	26
Näytön kuvaukset	2 381

2.3 Tulosten analysointi ja raportointi

Määrälliset tiedot koostuivat näyttöjen arvosanoista, opiskelijoiden taustatiedoista sekä prosessien laatua kuvaavista tunnusluvuista. Näyttöjen arvosanat esitetään tutkinnon osittain ja arvioinnin kohteittain. Lisäksi arvosanoja tarkastellaan taustamuuttujien, kuten sukupuolen, koulutuksen järjestäjän sijainnin, näyttöpaikan ja näytön arvioijan mukaan. Vertailua ei tehdä opetuskielen mukaan, sillä vain yhden oppimistulostietoja toimittaneen koulutuksen järjestäjän kieli oli ruotsi. Näyttöjen toteuttamis- ja arviointikäytännöistä raportoidaan näyttöjen suorituspaikat sekä arviointiin osallistuneet ja arvosanasta päättäneet osapuolet. Muiden kuin erityisopiskelijoiden oppimistulokset raportoidaan luvussa 3. Erityisopiskelijoiden oppimistulokset raportoidaan luvussa 4.

Tuloksia tarkasteltaessa ja vertailtaessa käytetään frekvenssi- ja prosenttijakaumia sekä keskiarvo-, moodi-, mediaani- ja hajontalukuja. Arvosanojen eroja erilaisten taustamuuttujien, kuten sukupuolen ja järjestäjän sijainnin suhteen analysoidaan tilastollisesti. Kahden ryhmän (esim. miehet ja naiset) väliset keskimääräiset keskiarvoerot on analysoitu t-testillä ja usean ryhmän väliset erot yksisuuntaisella varianssianalyysillä (Anova). Muuttujien välistä riippuvuutta on tarkasteltu Pearsonin korrelaatiolla. Tilastollisen testauksen avulla voidaan arvioida kuinka todennäköistä on, että havaittu ero olisi syntynyt sattumalta: tilastollisesti merkitsevä ero viittaa siihen, että eron taustalla ovat vähintään 95 prosentin todennäköisyydellä muut kuin satunnaiset tekijät. Tällöin erojen taustalla olevien satunnaisten tekijöiden todennäköisyydeksi jää 5 prosenttia. Tilastollisesti merkitsevä ero on raportoitu silloin kun $p < 0,05$. Kuvioissa ja taulukoissa prosenttijakaumat ovat pyöristetty kokonaisluvuiksi, joten niiden summa voi olla hieman alle tai yli 100.

Kaksi alan opettajaa analysoi näyttöjen toteuttamis- ja arviointisuunnitelmat (näyttösuunnitelmat). Suunnitelmista arvioitiin muun muassa näyttöjen järjestämisen työelämälähtöisyyttä, suunnitelmien vastaavuutta tutkinnon perusteisiin sekä elinikäisen oppimisen avaintaitojen integrointia näyttöihin. Arviointi perustui laadullisiin kriteereihin ja kolmiportaiseen arviointiasteikkoon: 1 = ei toteudu, 2 = toteutuu kohtalaisesti, 3 = toteutuu hyvin. Näyttösuunnitelmien analysoinnin tulokset esitetään luvussa 5.

Kaksi alan opettajaa analysoi myös näyttöjen kuvaukset. Analyysin tarkoituksena oli selvittää, miten yksittäinen näyttö vastaa tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia. Arvioinnissa käytettiin kolmiportaista asteikkoa ja kriteerejä: 1 = helppo, alittaa tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimukset, 2 = sopiva, vastaa tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia, 3 = vaikea, ylittää tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimukset. Näyttöjen kuvausten analyysin tulokset raportoidaan luvussa 5.

Itsearviointien laadulliset vastaukset analysoitiin sisällön erittelyn menetelmää soveltamalla. Järjestäjien kuvausten sisältö luokiteltiin ja tulokset kirjoitettiin luokituksen pohjalta. Raportissa keskitytään kuvaamaan oppimistulosten arvioinnin kannalta keskeisiä näkökohtia. Itsearviointien tulokset raportoidaan luvussa 6.

Keväällä 2018 koulutuksen järjestäjille toimitettiin palauteraportit, joissa järjestäjän oppimistuloksia ja itsearviointien tuloksia verrataan kansallisiin tuloksiin.

Arvioinnin luotettavuutta tarkastellaan luvussa 7. Arvioivat johtopäätökset esitetään luvussa 8 ja tuloksiin perustuvat kehittämissuositukset luvussa 9.

Oppimistulosten arvioinnin kehittäminen

Ammatillisen koulutuksen oppimistulosten arviointi on perustunut näyttöihin vuodesta 2007 lähtien. Nykyisen järjestelmän mukainen perustutkintojen arviointi päättyy vuonna 2015 alkaneisiin arviointeihin. Oppimistulosten arviointijärjestelmää kehitetään vastaamaan ammatillisen koulutuksen lainsäädännön ja toimintaympäristön muutoksia.

3

Oppimistulokset

Tässä luvussa tarkastellaan näyttöjen arvosanoja, näyttöjen järjestämiseen liittyviä tunnuslukuja sekä niiden vertailuja taustamuuttujittain.

Näyttöjen määrä

Matkailualan perustutkinnon opiskelijat suorittivat kolmen lukuvuoden aikana yhteensä 2 249 näyttöä (taulukko 2). Eniten näyttöjä (56 % kaikista näytöistä) oli seuraavissa tutkinnon osissa: matkailualan asiakaspalvelu, majoituspalvelut, matkailupalvelujen toteuttaminen, matkailupalvelujen tuotteistaminen sekä matkailupalvelujen myynti ja neuvonta. Opiskelijat suorittivat kolmen lukuvuoden aikana keskimäärin 4,5 näyttöä.

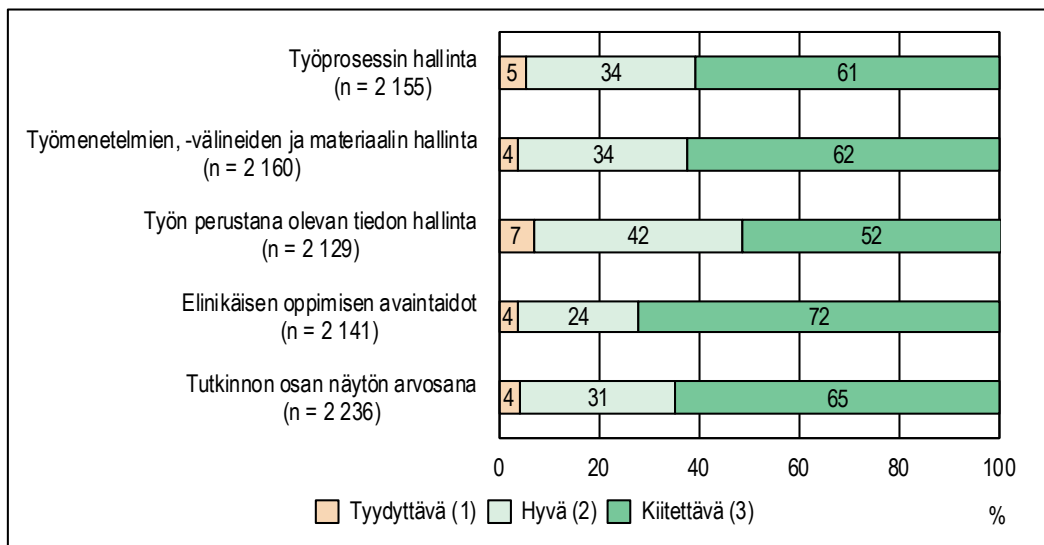
Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustui 9 prosenttia näytöistä. Nämä näytöt pitivät sisällään esimerkiksi tapahtumajärjestelyä, hotellin asiakaspalvelutehtävissä toimimista, kansainvälisessä yrityksessä tehtävää asiakaspalvelua ja neuvontaa, matkan suunnittelua ja opastusta, ryhmien opastamista sekä venäjänkielisiä asiakaspalvelu- ja esittelytilanteita. Näytöistä 8 prosenttia suoritettiin liittyen eri perustutkintojen tutkinnon osiin, joista yleisimpiä olivat kokouspalvelut, kahvilapalvelut, juomien myynti ja tarjoilu sekä majoitusliikkeen varaustoiminnot.

TAULUKKO 2. Opiskelijoiden (n = 501) suorittamien näyttöjen määrä tutkinnon osittain

Tutkinnon osa	Laajuus osp	n	%
Matkailualan asiakaspalvelu	30	427	19
Majoituspalvelut	15	259	11
Matkailupalvelujen toteuttaminen	45	218	10
Matkailupalvelujen tuotteistaminen	20	200	9
Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvat tutkinnon osat	5–15	196	9
Matkailupalvelujen myynti ja neuvonta	45	179	8
Tutkinnon osat ammatillisista perustutkinnoista	10–15	177	8
Opastuspalvelut	20	170	7
Matkailupalvelujen markkinointiviestintä	15	114	5
Matkailu- ja matkatoimistopalvelut	15	111	5
Matkatoimiston varausjärjestelmien käyttö	15	64	3
Retki-, erä- ja luontoruokailupalvelut	15	33	1
Puhdistuspalvelut matkailukohteessa	15	29	1
Vapaasti valittavat tutkinnon osat	5–15	29	1
Yrityksessä toimiminen	15	14	1
Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen	5	10	0,4
Yritystoiminnan suunnittelu	15	8	0,4
Huippuosaajana toimiminen	15	5	0,2
Rakennelmien valmistus ja kunnossapito matkailupalveluissa	15	4	0,2
Matkailukiinteistön ja -ympäristön hoito	15	2	0,1
Yhteensä		2 249	100

3.1 Näyttöjen arvosanat

Noin kaksi kolmasosaa (65 %) matkailualan perustutkinnon opiskelijoista sai tutkinnon osan näytön arvosanaksi kiitettävän, 31 prosenttia hyvän ja 4 prosenttia tyydyttävän arvosanan (kuvio 2). Yleisin arvosana kaikissa arviointikohteissa oli kiitettävä, jonka osuus arvosanoista vaihteli 52 prosentista 72 prosenttiin. Eniten kiitettäviä arvosanoja opiskelijat saivat elinikäisen oppimisen avaintaidoista. Arvosanan hyvä osuus vaihteli arviointikohteittain 24 prosentista 42 prosenttiin. Työn perustana olevan tiedon hallinnassa oli muita osaamisalueita enemmän hyviä ja tyydyttäviä arvosanoja. Kaikkiaan opiskelijat saivat tyydyttäviä arvosanoja vain vähän, arviointikohteesta riippuen 4–7 prosenttia.

Kuvio 2. Näyttöjen arvosanajakaumat arviointikohteittain sekä tutkinnon osien näyttöjen arvosanojen jakauma

Taulukossa 3 on kuvattu arvosanojen määrällisiä tietoja. Tutkinnon osan näytön arvosanojen keskiarvo oli 2,6 ja eri arviointikohteiden arvosanojen keskiarvot välillä 2,4–2,7.

TAULUKKO 3. Näyttöjen arvosanojen tunnusluvut⁵ arviointikohteittain

	Työ- prosessin hallinta	Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Työn perustana olevan tiedon hallinta	Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tutkinnon osan näytön arvosana
n, näyttöjen määrä	2 155	2 160	2 129	2 141	2 236
Keskiarvo	2,55	2,58	2,45	2,68	2,60
Mediaani	3	3	3	3	3
Moodi	3	3	3	3	3
Keskihajonta	0,60	0,57	0,62	0,54	0,57
Puuttuvia tietoja	122	117	148	136	41

Arvosanojen tarkemmassa tarkastelussa ilmeni, että voimakkaimmin yhteydessä tutkinnon osan näytön arvosanoihin olivat työprosessin hallinnan arvosanat ($r = 0,81$). Muiden arviointikohteiden korrelaatiot näytön arvosanaan olivat pienemmät, vaikkakin melko korkeat ($r = 0,73$ – $0,77$).

Liitteessä 1 on kuvattu kaikkien tutkinnon osien arvosanat. Tutkinnon osien (vähintään 10 suoritusta) arvosanojen keskiarvot vaihtelivat välillä 2,4–2,8. Erityisen hyviä arvosanoja opiskelijat saivat seuraavissa tutkinnon osissa: työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, matkatoimiston

⁵ Keskiarvo = arvosanojen summa jaettuna niiden lukumäärällä; mediaani = suuruusjärjestykseen asetetuista arvosanoista keskimääräinen; moodi = yleisin arvosana; keskihajonta = arvosanojen poikkeama keskiarvosta. Arvosana-asteikko oli 1–3 (1 = tyydyttävä, 2 = hyvä, 3 = kiitettävä).

varausjärjestelmien käyttö, yrityksessä toimiminen, matkailupalvelujen toteuttaminen sekä matkailualan asiakaspalvelu (keskiarvo 2,7–2,8). Matalimmat arvosanat oli saatu matkailupalvelujen markkinointiviestintä sekä retki-, erä- ja luontoruokailupalvelut -tutkinnon osissa, joskin näissäkin taso oli keskimäärin hyvä (keskiarvo 2,4).

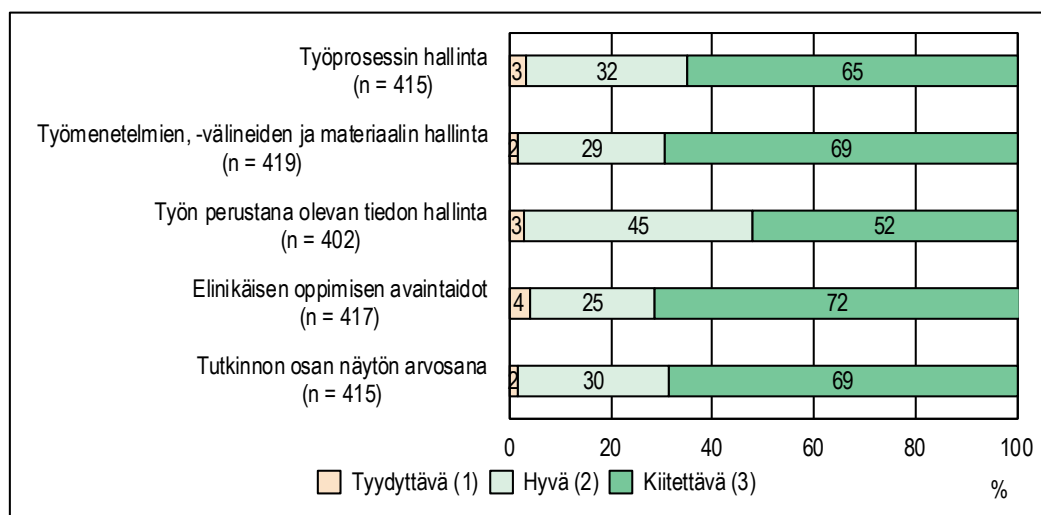
Seuraavaksi tarkastellaan näyttöjen arvosanajakaumia niissä tutkinnon osissa, joissa on suoritettu eniten näyttöjä. Eniten näyttöjä suoritettiin seuraavissa viidessä tutkinnon osassa:

- Matkailualan asiakaspalvelu (30 osp), 419 näyttöä
- Majoituspalvelut (15 osp), 259 näyttöä
- Matkailupalvelujen toteuttaminen (45 osp), 218 näyttöä
- Matkailupalvelujen tuotteistaminen (20 osp), 200 näyttöä
- Matkailupalvelujen myynti ja neuvonta (45 osp), 179 näyttöä.

Matkailualan asiakaspalvelu (30 osp)

Matkailualan asiakaspalvelu oli kaikille pakollinen tutkinnon osa ja siinä tehtiin noin 420 näyttöä. Tutkinnon osan sisältöihin kuului muun muassa asiakaspalvelun eri vaiheissa ja tilanteissa toimiminen, asiakaspalvelussa tarvittavien välineiden käyttö, alakohtaisen kielitaidon hyödyntäminen, matkailualueihin ja niiden palveluihin perehtyminen sekä yhteistyö matkailualan yritysten tai organisaatioiden kanssa.

Enemmistö (69 %) opiskelijoista sai tutkinnon osan näytön arvosanaksi kiitettävän (kuvio 3). Kiitettävä oli yleisin arvosana myös kaikissa arviointikohteissa, joissa sen osuus vaihteli 52 prosentista 72 prosenttiin. Eniten kiitettäviä arvosanoja opiskelijat saivat elinikäisen oppimisen avaintaidoista ja vähiten työn perustana olevan tiedon hallinnasta. Arvosanan hyvä osuus vaihteli arviointikohteittain 25 prosentista 45 prosenttiin. Tyydyttävien arvosanojen osuus oli pieni (2–4 prosenttia).

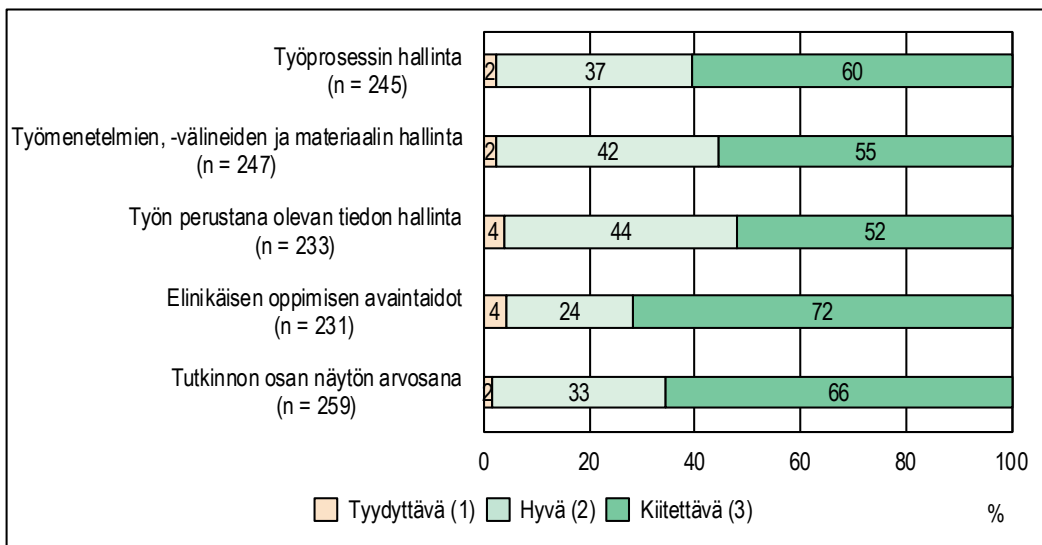

KUVIO 3. Matkailualan asiakaspalvelu -tutkinnon osan arvosanajakaumat arviointikohteittain sekä tutkinnon osan näyttöjen arvosanojen jakauma

Majoituspalvelut (15 osp)

Majoituspalvelut oli valinnainen tutkinnon osa ja siinä tehtiin noin 260 näyttöä. Tutkinnon osan sisältöihin kuului muun muassa majoitus- ja asiakastilojen kunnostaminen, asiakkaan vastaanottaminen, aamiaisen järjestäminen ja maksujärjestelyjen hoitaminen.

Enemmistö (66 %) opiskelijoista sai tutkinnon osan näytön arvosanaksi kiitettävän (kuvio 4). Kiitettävä oli yleisin arvosana myös kaikissa arviointikohteissa, joissa sen osuus vaihteli 52 prosentista 72 prosenttiin. Eniten kiitettäviä arvosanoja opiskelijat saivat elinikäisen oppimisen avaintaidoista ja vähiten työn perustana olevan tiedon sekä työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinnasta. Arvosanan hyvä osuus vaihteli arviointikohteittain 24 prosentista 44 prosenttiin. Tyydyttävien arvosanojen osuus oli pieni (2–4 prosenttia).

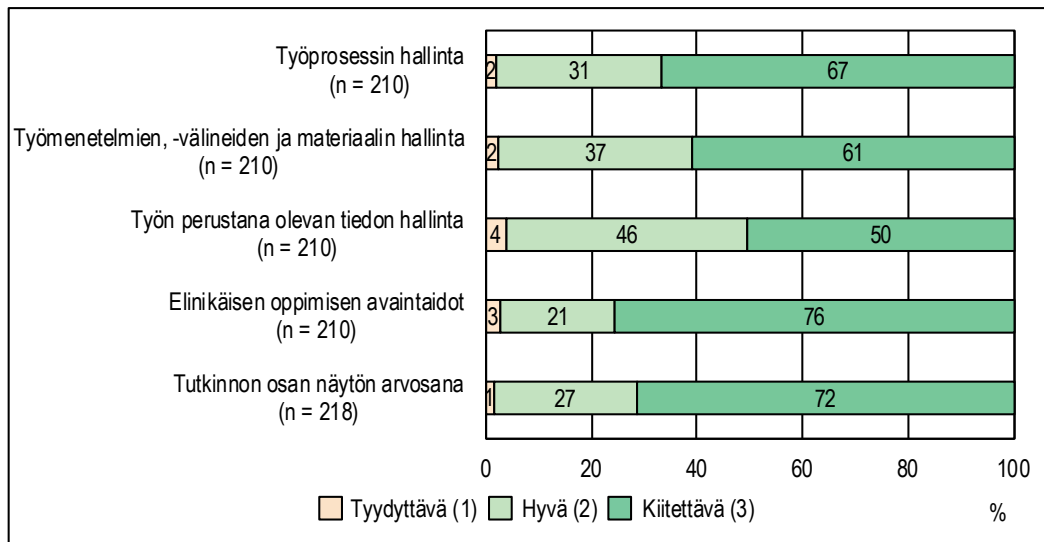

Kuvio 4. Majoituspalvelut -tutkinnon osan arvosanajakaumat arviointikohteittain sekä tutkinnon osan näyttöjen arvosanojen jakauma

Matkailupalvelujen toteuttaminen (45 osp)

Matkailupalvelujen toteuttaminen oli matkailupalvelujen osaamisalan pakollinen tutkinnon osa ja siinä tehtiin noin 220 näyttöä. Tutkinnon osan sisältöihin kuului muun muassa matkailupalvelujen toteuttaminen, vastaaminen asiakkaiden ohjaamisesta, ohjelmallisesta toiminnasta, tyytyväisyydestä ja turvallisuudesta, taloudellinen ja laadukas toiminta, varusteiden ja välineiden huoltaminen, tiedonhaku sekä alakohtaisen kielitaidon hyödyntäminen.

Enemmistö (72 %) opiskelijoista sai tutkinnon osan näytön arvosanaksi kiitettävän (kuvio 5). Kiitettävä oli yleisin arvosana myös kaikissa arviointikohteissa, joissa sen osuus vaihteli 50 prosentista 76 prosenttiin. Eniten kiitettäviä arvosanoja opiskelijat saivat elinikäisen oppimisen avaintaidoista ja vähiten työn perustana olevan tiedon hallinnasta. Arvosanan hyvä osuus vaihteli arviointikohteittain 21 prosentista 46 prosenttiin. Tyydyttävien arvosanojen osuus oli pieni (1–4 prosenttia).

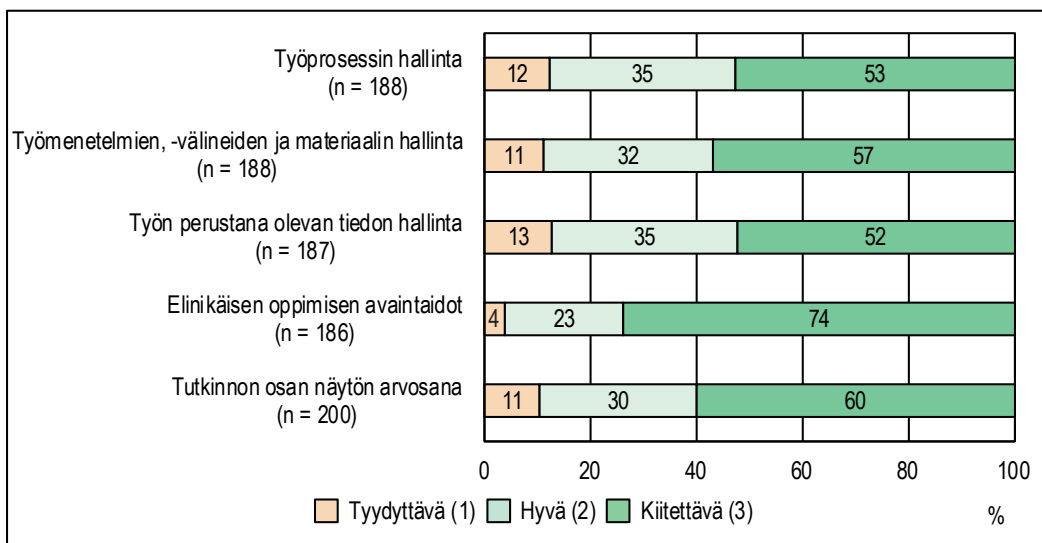

Kuvio 5. Matkailupalvelujen toteuttaminen -tutkinnon osan arvosanajakaumat arviointikohteittain sekä tutkinnon osan näyttöjen arvosanojen jakauma

Matkailupalvelujen tuotteistaminen (20 osp)

Matkailupalvelujen tuotteistaminen oli valinnainen tutkinnon osa ja siinä tehtiin noin 200 näyttöä. Tutkinnon osan sisältöihin kuului muun muassa eri vuodenaikoihin sopivien matkailutuotteiden tai palvelujen tuotteistaminen, matkapakettien tai palvelujen kokoaminen, hinnoittelu, esittelymateriaalien laatiminen sekä työryhmässä toimiminen.

Enemmistö (60 %) opiskelijoista sai tutkinnon osan näytön arvosanaksi kiitettävän (kuvio 6). Kiitettävä oli yleisin arvosana myös kaikissa arviointikohteissa, joissa sen osuus vaihteli 52 prosentista 74 prosenttiin. Eniten kiitettäviä arvosanoja opiskelijat saivat elinikäisen oppimisen avaintaidoista ja vähiten työn perustana olevan tiedon sekä työprosessin hallinnasta. Arvosanan hyvä osuus vaihteli arviointikohteittain 23 prosentista 35 prosenttiin. Tyydyttävien arvosanojen osuus oli muita tarkasteltuja tutkinnon osia suurempi ja vaihteli 4 prosentista 13 prosenttiin.

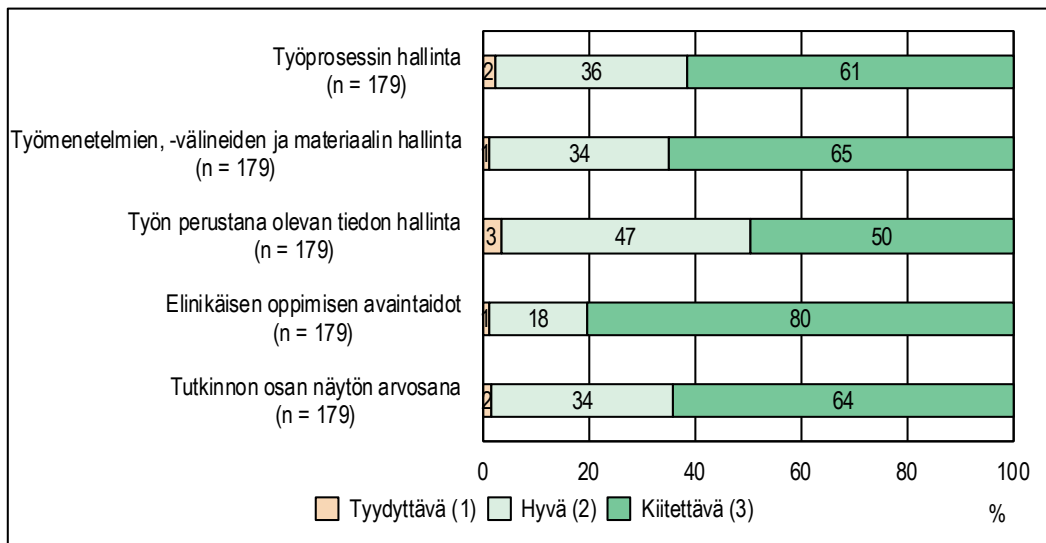

Kuvio 6. Matkailupalvelujen tuotteistaminen -tutkinnon osan arvosanajakaumat arviointikohteittain sekä tutkinnon osan näyttöjen arvosanojen jakauma

Matkailupalvelujen myynti ja neuvonta (45 osp)

Matkailupalvelujen myynti ja neuvonta oli matkailupalvelujen myynnin ja tietopalvelujen osaamisalan pakollinen tutkinnon osa ja siinä tehtiin noin 180 näyttöä. Tutkinnon osan sisältöihin kuului muun muassa matkailupalvelujen suunnittelussa, valintojen tekemisessä ja ostamisessa neuvonta, varauksien tekeminen, sähköisten järjestelmien käyttö, markkinointihenkisyys, tiedonhaku sekä alakohtaisen kielitaidon hyödyntäminen.

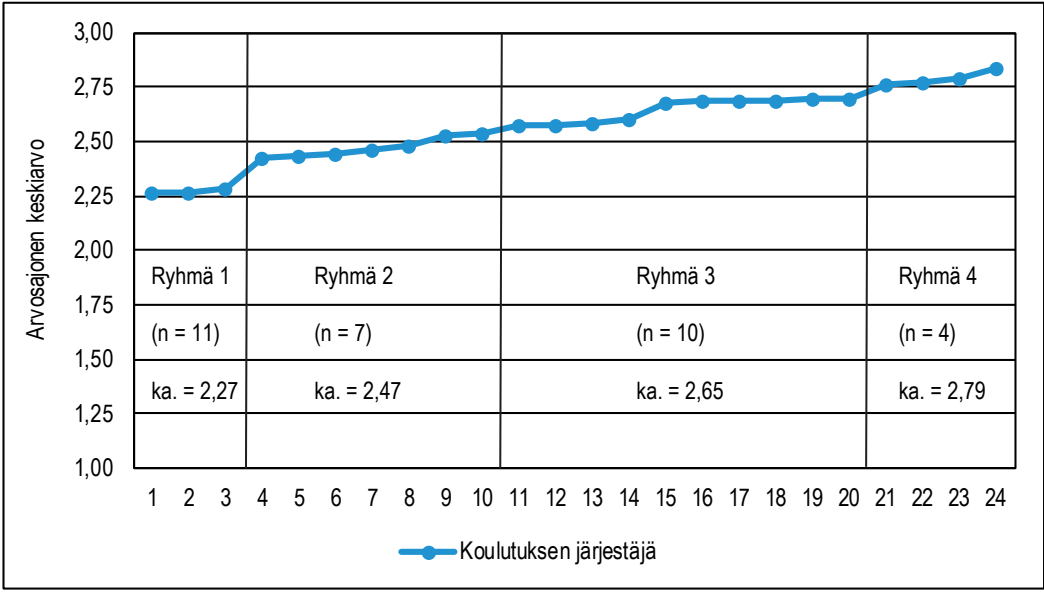
Enemmistö (64 %) opiskelijoista sai tutkinnon osan näytön arvosanaksi kiitettävän (kuvio 7). Kiitettävä oli yleisin arvosana myös kaikissa arviointikohteissa, joissa sen osuus vaihteli 50 prosentista jopa 80 prosenttiin. Eniten kiitettäviä arvosanoja opiskelijat saivat elinikäisen oppimisen avaintaidoista ja vähiten työn perustana olevan tiedon hallinnasta. Arvosanan hyvä osuus vaihteli arviointikohteittain 18 prosentista 47 prosenttiin. Tyydyttävien arvosanojen osuus oli hyvin pieni (1–3 prosenttia).

KUVIO 7. Matkailupalvelujen myynti ja neuvonta -tutkinnon osan arvosanajakaumat arviointikohteittain sekä tutkinnon osan näyttöjen arvosanojen jakauma

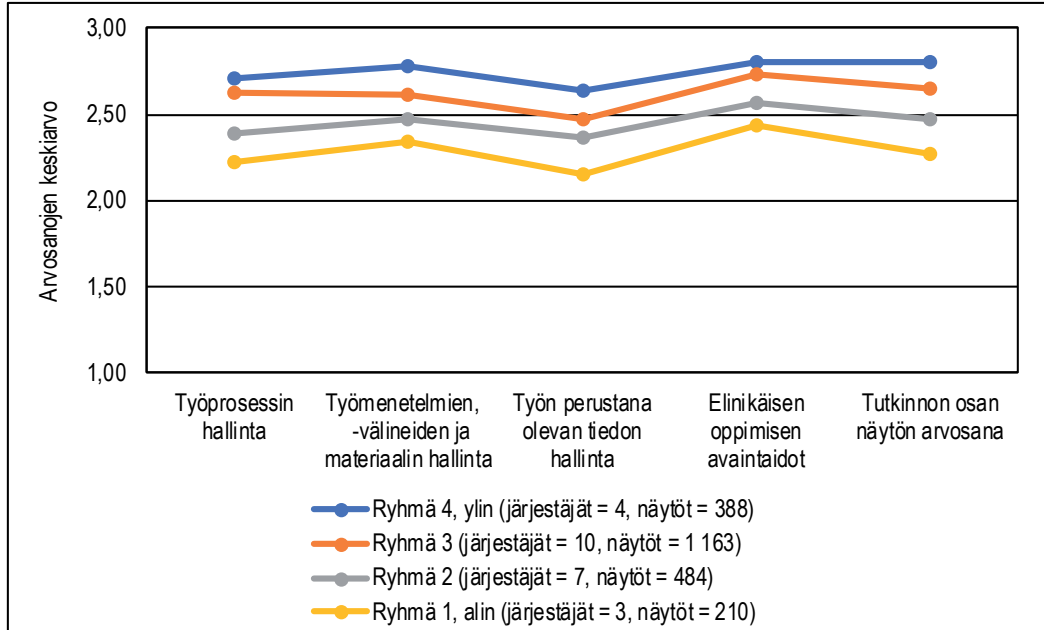
3.2 Koulutuksen järjestäjien väliset erot näyttöjen arvosanoissa

Matkailualan perustutkinnon koulutuksen järjestäjät (n = 24) asetettiin tutkinnon osien näyttöjen arvosanojen keskiarvon mukaiseen järjestykseen ja sen pohjalta neljään ryhmään (kuvio 8). Järjestäjäkohtaiset arvosanojen keskiarvot olivat kaiken kaikkiaan hyviä. Keskiarvot vaihtelivat koulutuksen järjestäjittäin noin 2,3:n ja 2,8:n välillä. Alimpaan neljännekseen (ryhmä 1) kuuluvien järjestäjien näyttöjen arvosanojen keskiarvo oli noin 2,3, keskitasoisten (ryhmät 2 ja 3) järjestäjien 2,5 ja 2,6 ja ylimpään neljännekseen (ryhmä 4) kuuluvien järjestäjien 2,8. Erot arvosanoissa ryhmien välillä olivat tilastollisesti merkitseviä. Alimpaan ja ylimpään neljännekseen kuuluvien järjestäjien arvosanojen keskiarvojen ero oli noin puoli (0,52) arvosanaa.

KUVIO 8. Koulutuksen järjestäjät tutkinnon osien näyttöjen arvosanojen keskiarvojen mukaisessa järjestyksessä (ryhmä 1 = alin neljännes, ryhmät 2 ja 3 keskitasoiset, ryhmä 4 = ylin neljännes)

Koulutuksen järjestäjien näyttöjen arvosanojen keskiarvojen perusteella muodostettujen ryhmien eroja tarkastellaan arviointikohteittain kuviossa 9. Järjestäjäryhmien arvosanojen keskiarvojen välillä oli tilastollisesti merkitseviä eroja kaikissa arviointikohteissa⁶. Eniten eroa ryhmien 1 ja 4 välillä oli tutkinnon osan näytön arvosanassa (noin 0,5 arvosanaa) ja vähiten elinikäisen oppimisen avaintaitojen hallinnassa (noin 0,4 arvosanaa).

KUVIO 9. Näyttöjen arvosanojen keskiarvot arviointikohteittain sekä tutkinnon osan näytön arvosanojen keskiarvot koulutuksen järjestäjän arvosanojen keskiarvon mukaisissa ryhmissä

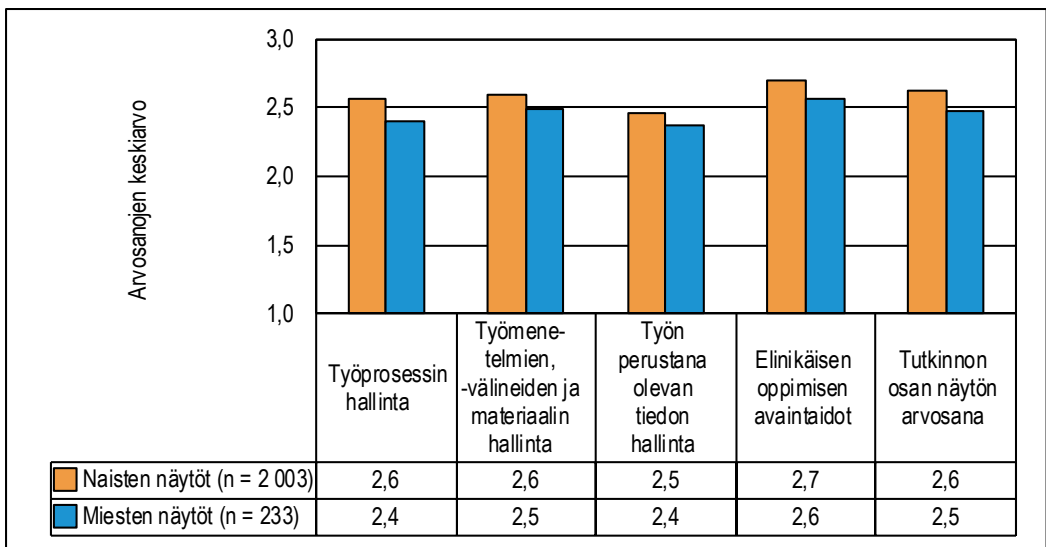
⁶ Ylimpien ryhmien (3 ja 4) arvosanojen keskiarvojen välillä ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja työprosessin hallinnassa eikä elinikäisen oppimisen avaintaidoissa.

3.3 Arvosanat sukupuolen ja koulutuksen järjestäjän sijainnin mukaan

Tämä alaluku sisältää näyttöjen arvosanojen keskiarvojen vertailut sukupuolen ja koulutuksen järjestäjän sijainnin mukaan. Vain yksi oppimistulostietoja ilmoittanut järjestäjä oli toteuttanut koulutusta ruotsinkielisenä, joten vertailua opetuskielen mukaan ei tehdä.

Arvosanat sukupuolen mukaan

Arviointiaineiston opiskelijoista 89 prosenttia oli naisia ja 11 prosenttia miehiä. Myös suurin osa (90 %) matkailualan perustutkinnon näytöistä oli naisten suorittamia ja joka kymmenes (10 %) miesten suorittamia. Naisten saamat arvosanat olivat keskimäärin miesten arvosanoja hieman korkeammat (kuvio 10). Suurin ero oli työprosessin hallinnassa (noin 0,2 arvosanaa) ja pienin työn perustana olevan tiedon hallinnassa (noin 0,1 arvosanaa). Sukupuolten väliset erot arvosanojen keskiarvoissa olivat tilastollisesti merkitseviä lukuun ottamatta työn perustana olevan tiedon hallintaa, mutta erot olivat käytännössä kuitenkin melko pieniä.

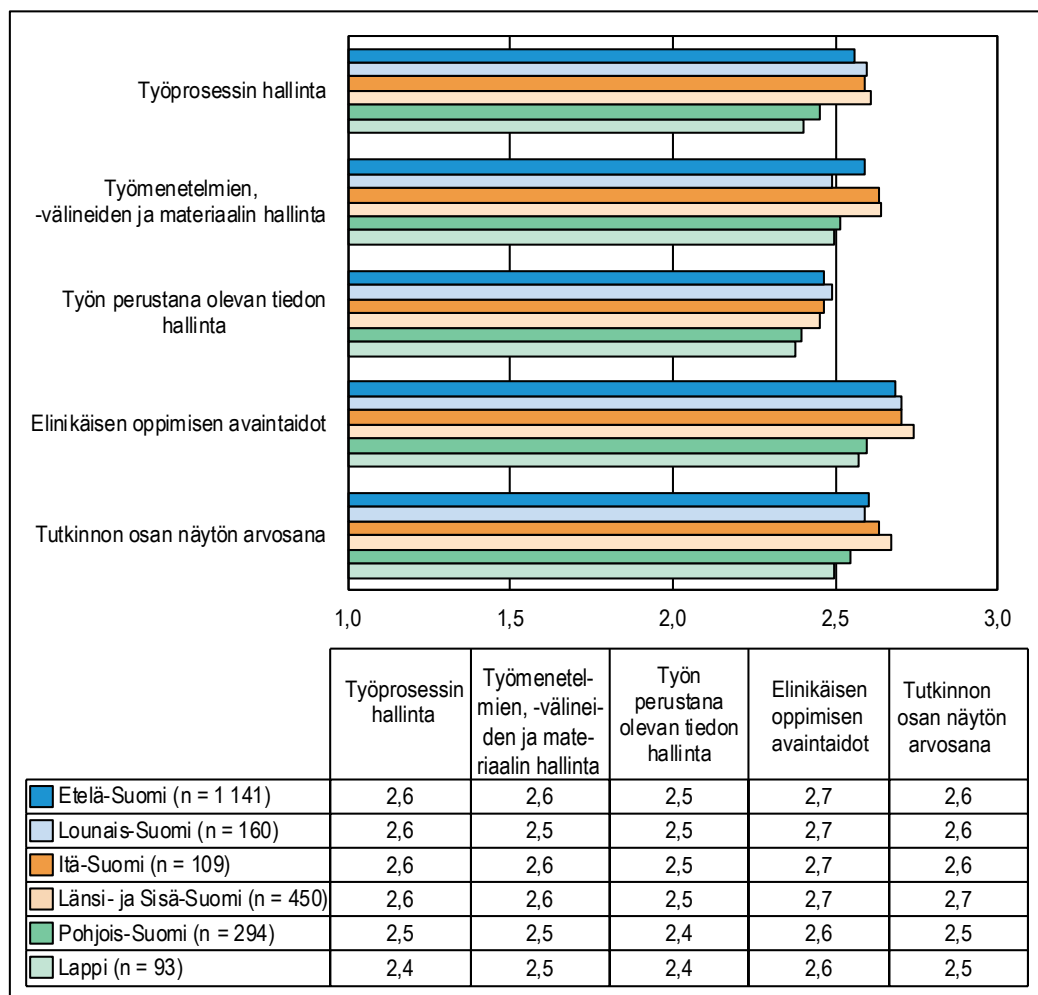

KUVIO 10. Näyttöjen arvosanojen keskiarvot arviointikohteittain sekä tutkinnon osan näytön arvosanojen keskiarvot sukupuolen mukaan

Arvosanat koulutuksen järjestäjän sijainnin mukaan

Koulutuksen järjestäjien alueelliseen sijaintiin perustuva tulosten vertailu tehtiin AVI-alueiden mukaan. Matkailualan perustutkintoa tarjoavia koulutuksen järjestäjiä oli Etelä-Suomessa yksitoista, Lounais-Suomessa kaksi, Itä-Suomessa kaksi, Länsi- ja Sisä-Suomessa neljä, Pohjois-Suomessa kolme ja Lapissa kaksi. Näyttökohtainen aluetieto perustuu koulutuksen järjestäjän sijaintiin.

Eri alueilla sijaitsevien järjestäjien arvosanojen keskiarvojen välillä oli jonkin verran eroja (kuvio 11). Tutkinnon osan näyttöjen arvosanojen keskiarvo oli korkein Länsi- ja Sisä-Suomen järjestäjillä ja matalin Lapin alueen järjestäjillä. Eroa ääripäiden välillä oli noin 0,2 arvosanaa ja ero oli tilastollisesti merkitsevä. Kaikkiaan Lapin ja Pohjois-Suomen arvosanat olivat hieman muita alueita matalammat. Arviointikohteittain tarkasteltuna eroa keskiarvojen välillä oli noin 0,1–0,2 arvosanaa. Erot alueiden välillä olivat siis melko pieniä, vaikkakin tilastollisesti merkitseviä lukuun ottamatta työn perustana olevan tiedon hallintaa.

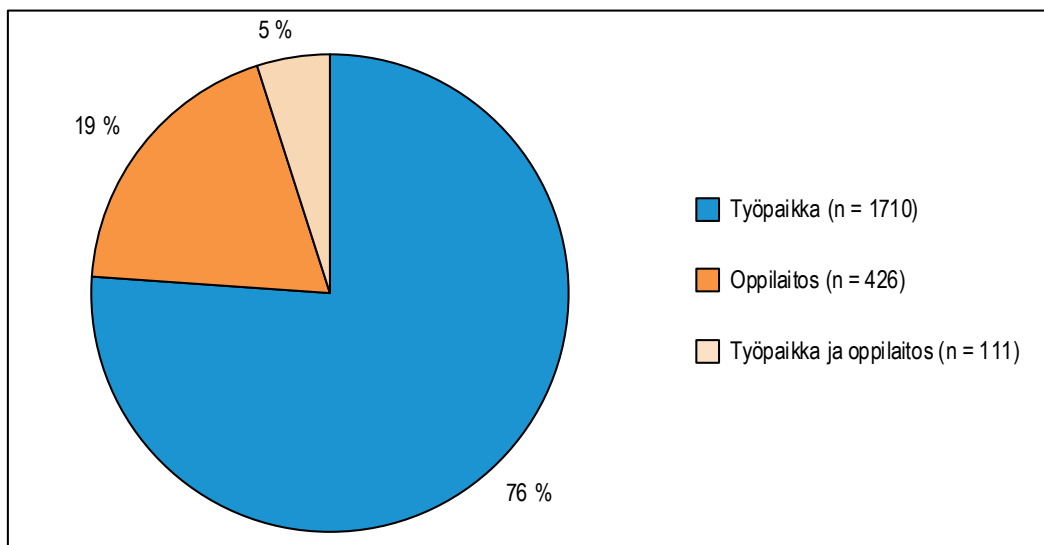
KUVIO 11. Näyttöjen arvosanojen keskiarvot arviointikohteittain sekä tutkinnon osien näyttöjen arvosanojen keskiarvot koulutuksen järjestäjän sijainnin mukaan

3.4 Näyttöjen toteuttamis- ja arviointitavat

Tässä alaluvussa kuvataan matkailualan perustutkinnon näyttöjen suorituspaikat, integrointi työpaikalla järjestettävään koulutukseen sekä näyttöjen arviointiin osallistuneet ja arvosanasta päättäneet. Näyttöjen suorituspaikkoja tarkastellaan myös koulutuksen järjestäjittäin ja koulutuksen järjestäjän sijainnin mukaan. Lisäksi arvosanoja vertaillaan näyttöjen toteuttamis- ja arviointikäytäntöjen mukaan.

Näyttöjen suorituspaikat ja suorittaminen työpaikalla järjestettävän koulutuksen aikana

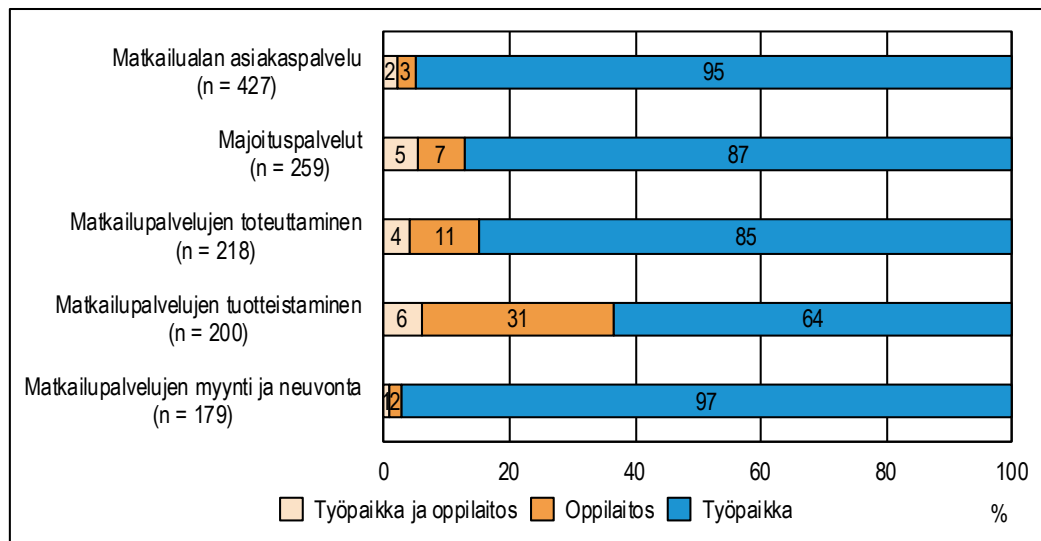
Kolme neljäsosaa (76 %) matkailualan näytöistä suoritettiin työpaikalla ja 19 prosenttia oppilaitoksessa. Oppilaitoksen ja työelämän yhdistelmänäyttöjä oli viisi prosenttia. Näytöistä 71 prosenttia suoritettiin työpaikalla järjestettävän koulutuksen yhteydessä ja ne olivat pääosin työpaikkanäyttöjä. Liitteeseen 2 on koottu näyttöjen suorituspaikat tutkinnon osittain.

KUVIO 12. Näyttöjen suorituspaikat

Kaikista tutkinnon osista näyttöjä suoritettiin eniten työpaikoilla (97–100 %) puhdistuspalvelut matkailukohteessa, matkailupalvelujen myynti ja neuvonta sekä matkatoimiston varausjärjestelmien käyttö -tutkinnon osissa (liite 2). Oppilaitoksessa eniten näyttöjä (48–72 %) puolestaan suoritettiin vapaasti valittavissa tutkinnon osissa sekä retki-, erä- ja luontoruokailupalveluiden ja opastuspalvelujen tutkinnon osissa.

Kuviossa 13 ovat viiden yleisimmän tutkinnon osan näyttöpaikat. Kaikissa näistä tutkinnon osista suurin osa näytöistä suoritettiin työpaikoilla, ja eniten työpaikkanäyttöjä (97 %) oli matkailupalvelujen myynti ja neuvonta -tutkinnon osassa. Eniten oppilaitosnäyttöjä (31 %) oli matkailupalvelujen tuotteistaminen -tutkinnon osassa.

KUVIO 13. Näyttöjen suorituspaikat viidessä yleisimmässä tutkinnon osassa

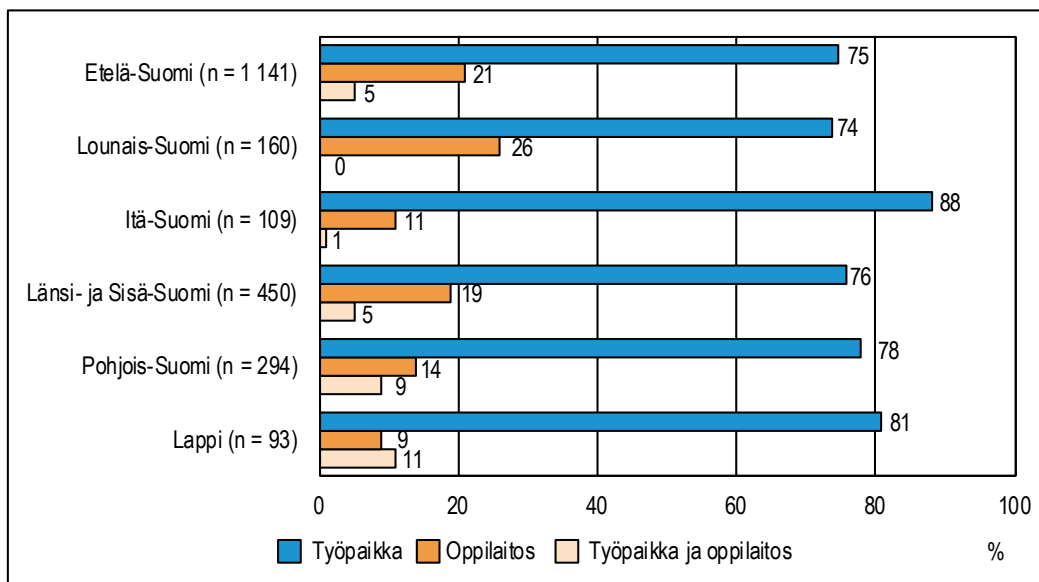
Taulukossa 4 tarkastellaan työpaikalla toteutettujen näyttöjen määrää koulutuksen järjestäjittäin. Kaikilla järjestäjillä vähintään puolet näytöistä oli suoritettu työpaikalla. Neljällä järjestäjällä työpaikkanäyttöjen osuus oli alle 60 prosenttia, puolella järjestäjistä 60–79 prosenttia ja kolmanneksella järjestäjistä yli 80 prosenttia. Neljällä järjestäjistä lähes kaikki näytöt suoritettiin työelämässä.

TAULUKKO 4. Työpaikkanäyttöjen osuus koulutuksen järjestäjittäin

Työpaikkojen osuus suoritetuista näytöistä	N (järjestäjien määrä)	% järjestäjistä
Yli 80 %	8	33
70–79 %	7	29
60–69 %	7	21
Alle 60 %	4	17
Yhteensä	24	100

Näyttöjen suorituspaikat koulutuksen järjestäjän sijainnin mukaan

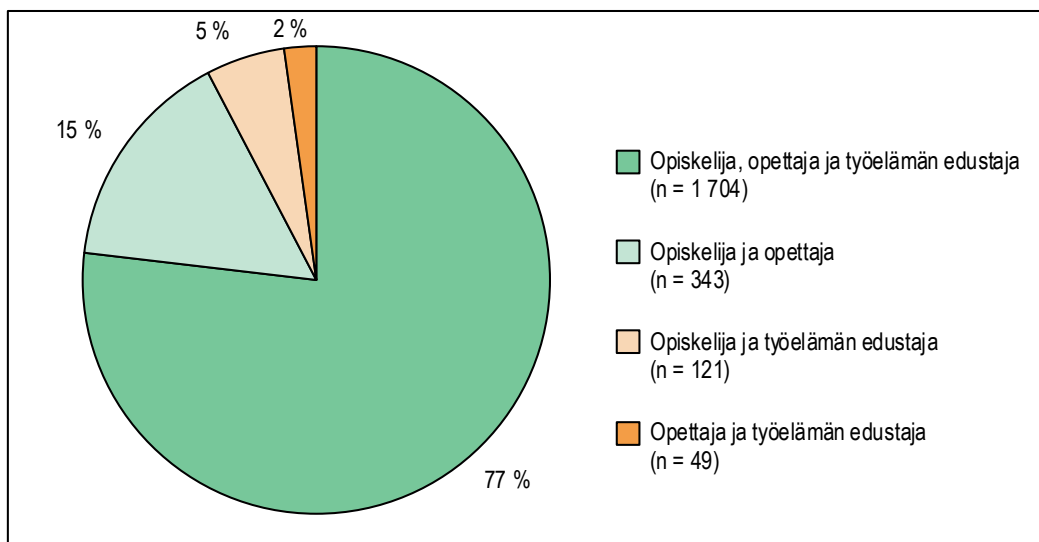
Näyttöjen suorituspaikoissa on jonkin verran alueellisia eroja järjestäjän AVI-alueen mukaan tarkasteltuna (kuviokuva 14). Työpaikalla suoritettuja näyttöjä oli eniten Itä-Suomessa toimivilla järjestäjillä (88 %) ja oppilaitoksessa suoritettuja näyttöjä eniten Lounais-Suomen alueen järjestäjillä (26 %). Työpaikka ja oppilaitos-yhdistelmänäyttöjen osuus vaihteli nolasta 11 prosenttiin ollen yleisintä Lapissa.

Kuvio 14. Näyttöjen suorituspaikat koulutuksen järjestäjän sijainnin mukaan

Näytön arviointi

Suurin osa (77 %) matkailualan perustutkinnon näytöistä arvioitiin yhdessä opiskelijan, opettajan ja työelämän edustajan kanssa (kuvio 15). Opettajan ja opiskelijan kesken arvioitiin 15 prosenttia näytöistä, työelämän edustajan ja opiskelijan kesken 5 prosenttia ja opettajan ja työelämän edustajan kesken 2 prosenttia näytöistä. Ilman arviointikeskustelua ei arvioitu yhtäkään näyttöä.

Kuvio 15. Näytön arviointikeskusteluun osallistuneet

Taulukossa 5 tarkastellaan näytön arviointiin osallistuneita näyttöpaikan mukaan. Työpaikalla suoritettuja näyttöjä oli arvioimassa useimmiten opiskelija, opettaja ja työelämän edustaja (90 %). Sen sijaan oppilaitosnäytöistä suurin osa (59 %) oli opettajan ja opiskelijan arvioimia, ja työelämän edustaja oli mukana alle puolessa näytöistä. Yhdistelmänäytöistä 61 prosenttia oli kolmen osapuolen arvioimia ja 27 prosenttia opettajan ja opiskelijan arvioimia.

TAULUKKO 5. Näytön arviointiin osallistuneet näyttöpaikan mukaan

Arviointiin osallistuneet	Näyttö työpaikalla		Näyttö oppilaitoksessa		Näyttö työpaikalla ja oppilaitoksessa	
	n	%	n	%	n	%
Opiskelija, opettaja ja työelämän edustaja	1 535	90	101	24	68	61
Opiskelija ja opettaja	62	4	250	59	30	27
Opiskelija ja työelämän edustaja	82	5	39	9	-	-
Opettaja ja työelämän edustaja	23	1	26	6	-	-
Arviointikeskustelua ei pidetty	-	-	-	-	-	-
Puuttavia tietoja	8	0	10	2	13	12
Yhteensä	1 710	100	426	100	111	100

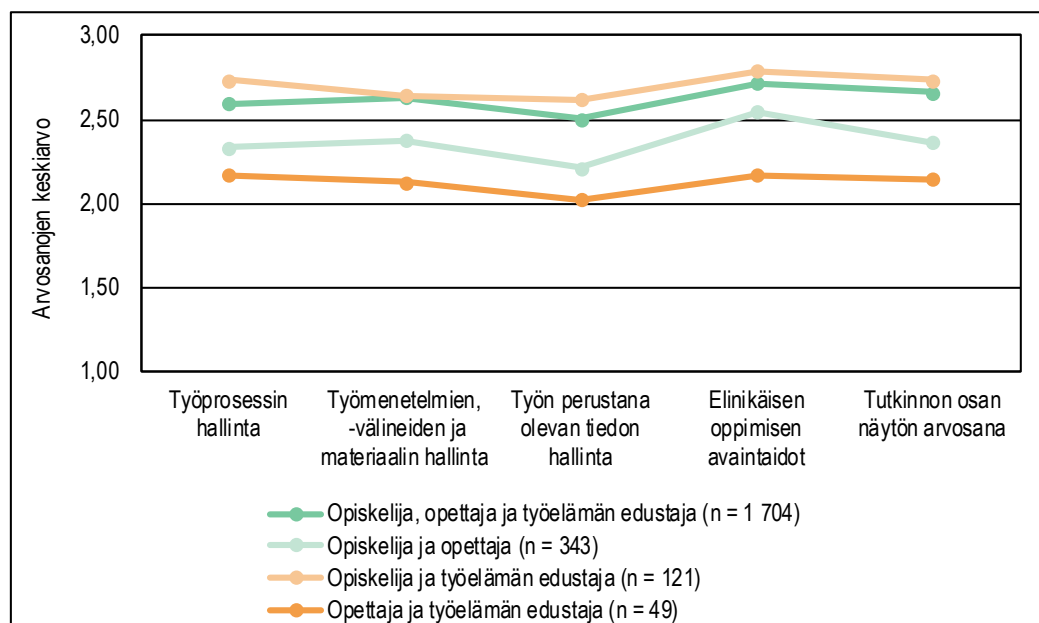
Opettaja päätti arvosanasta puolessa näytöistä (taulukko 6). Opettaja ja työelämän edustaja päättivät arvosanasta 40 prosentissa näytöistä ja työelämän edustaja 10 prosentissa näytöistä.

TAULUKKO 6. Näytön arvosanasta päättäneet

Näytön arvosanasta päättäneet	n	%
Opettaja	1 118	50
Opettaja ja työelämän edustaja	905	40
Työelämän edustaja	217	10
Yhteensä	2 240	100

Arvosanojen tarkastelua näyttöjen toteuttamis- ja arviointikäytäntöjen mukaan

Opiskelijoiden näyttöjen arvosanat vaihtelivat paljon sen mukaan, kuka tai ketkä näytön arviointiin osallistuivat (kuvio 16). Opiskelijat saivat keskimäärin parempia arvosanoja silloin, kun näytön arvioivat opiskelija ja työelämän edustaja tai opiskelija, opettaja ja työelämän edustaja. Työelämän edustajan mukanaolo arvioinnissa tarkoitti keskimäärin parempia arvosanoja kuin opettajan ja opiskelijan arvioimissa näytöissä. Sen sijaan arvosanat olivat keskimäärin alhaisimpia silloin, kun opiskelija ei ollut mukana arvioinnissa vaan arviointikeskustelu käytiin opettajan ja työelämän edustajan kesken. Erot eri osapuolten arvioimien näyttöjen arvosanoissa ovat tilastollisesti merkitseviä. Näyttöjen lopullisten arvosanojen keskiarvoissa eroa ääripäiden välillä oli noin 0,6 arvosanaa.

KUVIO 16. Näyttöjen arvosanojen keskiarvot arviointikohteittain eri osapuolten arvioimana (arviointikeskusteluun osallistuneet)

Näyttöjen arvosanoissa oli tilastollisesti merkitseviä eroja myös näytön suorituspaikan mukaan. Työpaikalla suoritettujen näyttöjen arvosanat olivat keskimäärin parempia kuin oppilaitosnäyttöjen arvosanat ja erot olivat arviointikohteittain 0,2–0,3 arvosanaa. Työpaikan ja oppilaitoksen yhdistelmänäyttöjen arvosanat sijoittuivat suuruudeltaan työpaikka- ja oppilaitosnäyttöjen arvosanojen väliin.

Tutkinnon osan näyttöjen arvosanoja tarkasteltiin myös sekä näyttöpaikan että arviointikeskusteluun osallistuneiden mukaan. Tarkastelun mukaan työpaikoilla saatiin keskimäärin parempia arvosanoja jokaisessa arviointikokoonpanossa, ja toisaalta opiskelija ja työelämän edustaja sekä opiskelija, opettaja ja työelämän edustaja antoivat keskimäärin korkeimmat arvosanat kaikilla näyttöpaikoilla.

Erityisopiskelijoiden oppimistulokset

Tässä luvussa tarkastellaan erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden suorittamia matkailualan perustutkinnon näyttöjä (n = 140) sekä niiden arvosanoja ja toteutustapoja.

Enemmistö erityisopiskelijoiden näytöistä (82 %) oli tavallisessa opiskelijaryhmässä ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevien suorittamia ja 18 prosenttia erityisopiskelijoiden ryhmässä ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevien suorittamia. Suurimmalla osalle (88 %) erityisopiskelijoista oli laadittu henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Naiset suorittivat 89 prosenttia näytöistä. Erityisopetuksen syy mainittiin 106 näytön osalta. Yleisimpiä syitä erityisopetukselle olivat kielelliset vaikeudet, psyykkiset pitkäaikaissairaudet sekä muut syyt.

Koulutuksen järjestäjiltä kysyttiin myös, millaisilla tukitoimilla ja järjestelyillä erityisopiskelijoiden näyttöjen toteuttamista oli tuettu. Vastausten perusteella noin 30 näytön osalta oli käytetty tukitoimia. Järjestäjät olivat tukeneet erityisopiskelijoita useimmiten ottamalla tuen tarpeen huomioon tehtävien suunnittelussa. Tarvittava yksilöllinen tuki, ohjaus ja erityisjärjestelyt huomioitiin opetuksessa ja oppimisen aikana. Lisäksi voitiin lyhentää työpäivää, aloittaa tutusta ympäristöstä ja antaa lisäaikaa tehtävien omaksumiseen. Työssäoppimispaikan valintaan kiinnitettiin erityistä huomiota ja työpaikkoja informoitiin tuen tarpeesta.

Näyttöjen määrä

Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden oppimistulostietoja toimitti 16 koulutuksen järjestäjää. Erityisopiskelijat suorittivat kolmen lukuvuoden aikana yhteensä 140 näyttöä (taulukko 7). Noin puolet näytöistä (47 %) oli seuraavissa tutkinnon osissa: matkailualan asiakaspalvelu, majoituspalvelut ja matkailupalvelujen toteuttaminen.

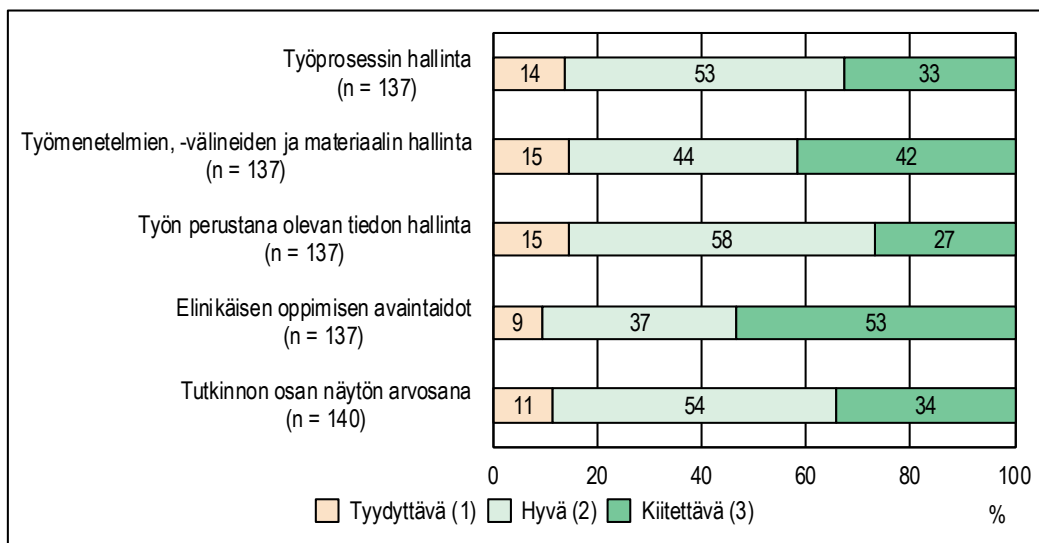
Eniten erityisopiskelijoiden näyttöjä toteutettiin Etelä-Suomessa (n = 67). Pohjois-Suomessa toteutettiin 28 näyttöä, Länsi- ja Sisä-Suomessa 22 näyttöä ja Lounais-Suomessa 16 näyttöä. Vähiten näyttöjä toteutettiin Itä-Suomessa (n = 9). Erityisopiskelijoiden näyttöjen vähäisen määrän vuoksi arvosanoja ei tarkasteltu AVI-alueittain.

TAULUKKO 7. Erityisopiskelijoiden suorittamien näyttöjen määrä tutkinnon osittain

Tutkinnon osa	Laajuus osp	n	%
Matkailualan asiakaspalvelu	30	29	21
Majoituspalvelut	15	21	15
Matkailupalvelujen toteuttaminen	45	16	11
Tutkinnon osat ammatillisista perustutkinnoista	10–15	13	9
Opastuspalvelut	20	11	8
Matkailupalvelujen myynti ja neuvonta	45	10	7
Paikallisesti tarjottavat tutkinnon osat	5–15	8	6
Matkailupalvelujen tuotteistaminen	20	8	6
Puhdistuspalvelut matkailukohteissa	15	6	4
Retki-, erä- ja luontoruokailupalvelut	15	6	4
Matkailu- ja matkatoimistopalvelut	15	4	3
Matkailupalvelujen markkinointiviestintä	15	3	2
Matkatoimiston varausjärjestelmien käyttö	15	2	1
Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen	5	2	1
Yrityksessä toimiminen	15	1	1
Yhteensä		140	100

Näyttöjen arvosanat

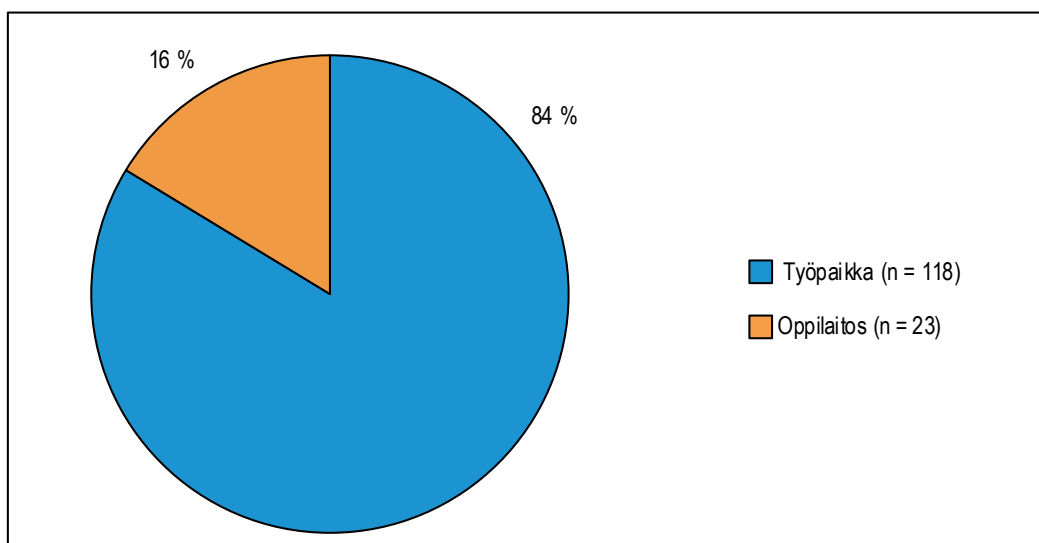
Kaikki näytöt suoritettiin ilman mukautuksia. Kuviossa 17 on kuvattu erityisopiskelijoiden näyttöjen arvosanajakaumat. Yleisin arvosana niin tutkinnon osan näytön osalta kuin eri arviointikohteissa oli hyvä (44–58 %) lukuun ottamatta elinikäisen oppimisen avaintaitojen hallintaa, jossa yleisin arvosana oli kiitettävä (53 %). Kiitettäviä arvosanoja oli vähiten työn perustana olevan tiedon hallinnassa. Tyydyttävien arvosanojen osuus oli 9–15 prosenttia. Myös keskiarvoina tarkasteltaessa parhaat arvosanat olivat elinikäisen oppimisen avaintaidoissa (keskiarvo 2,4) ja heikoimmat puolestaan työn perustana olevan tiedon hallinnassa (keskiarvo 2,1).

KUVIO 17. Erityisopiskelijoiden näyttöjen arvosanajakaumat arviointikohteittain sekä tutkinnon osien näyttöjen arvosanojen jakauma

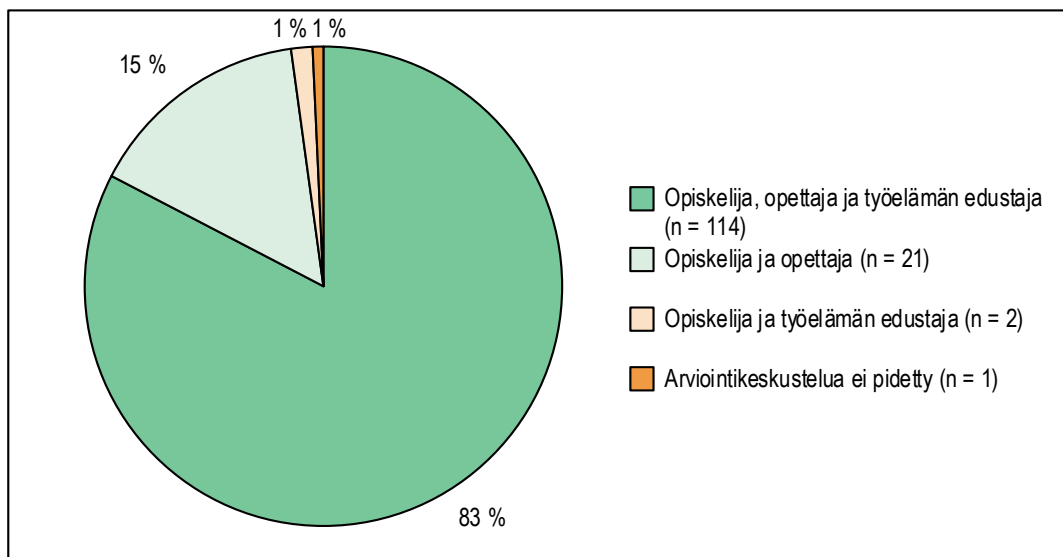
Näyttöjen arviointitavat ja toteuttaminen

Erityisopiskelijoiden näyttöjen arvioinnissa oli käytetty enimmäkseen (68 %) numeerista arviointia. Joka neljäs näyttö (24 %) arvioitiin sekä numeerisesti että sanallisesti ja 10 näyttöä sanallisesti. Erityisopiskelijoiden näytöistä valtaosa (84 %) suoritettiin työpaikalla (kuvio 18). Oppilaitoksessa suoritettiin 16 prosenttia näytöistä.

KUVIO 18. Erityisopiskelijoiden näyttöjen suorituspaikat

Erityisopiskelijoiden näyttöjen arvioinneista suurimpaan osaan (83 %) osallistuivat opiskelija, opettaja ja työelämän edustaja (kuvio 19). Joka kuudes näyttö (15 %) oli opiskelijan ja opettajan arvioima. Kaksi näyttöä oli arvioitu opiskelijan ja työelämän edustajan toimesta, ja yhden näytön osalta arviointikeskustelua ei pidetty.

Kuvio 19. Erityisopiskelijoiden näytön arviointikeskusteluun osallistuneet

Näyttöjen toteuttamis- ja arviointisuunnitelmat sekä näyttöjen sisältö

Tässä luvussa kuvataan tulokset koskien näyttöjen toteuttamis- ja arviointisuunnitelmien sekä näyttöjen kuvausten analyysistä.

Näyttöjen toteuttamis- ja arviointisuunnitelmat

Näyttöjen toteuttamis- ja arviointisuunnitelmien arvioinnissa oli käytettävissä 26 matkailualan perustutkinnon koulutuksen järjestäjän suunnitelmat. Tulokset perustuvat kahden matkailualan perustutkinnon opettajan rinnakkaisarviointiin.

Arvioinnin perusteella koulutuksen järjestäjien näyttöjen toteuttamis- ja arviointisuunnitelmien vahvuuksia oli, että suunnitelmat oli laadittu tutkinnon osittain ja ne vastasivat tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia. Useimmissa suunnitelmissa oli kuvattu, mitä pakollisia ja valinnaisia tutkinnon osia tutkinnossa voi suorittaa, miten työpaikalla järjestettävän koulutuksen ja näyttöjen suorituspaikat valitaan sekä ketkä osallistuvat näytön arviointiin. Hyviä esimerkkejä olivat mm. kertominen tutkinnon osan kytkeytymisestä muihin tutkinnon osiin, tutkinnon osien sisällöstä sekä opiskelijan oikeuksista.

Sen sijaan suunnitelmissa oli usein puutteita yksilöllisten opintopolkujen, elinikäisen oppimisen avaintaitojen, yhteisten tutkinnon osien sekä alueellisen yhteistyön huomioimisessa. Osa suunnitelmista ei sisältänyt ohjeita näyttötodistukseen tulevan näytön kuvauksen sisältöön ja laadintaan. Kaikkiaan suunnitelmissa oli paljon vaihtelua ja osa niistä oli hyvin niukkoja.

Näyttöjen kuvaukset

Näyttöjen sisältö analysoitiin vertaamalla koulutuksen järjestäjien raportointien näyttöjen kuvausten ja tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimusten vastaavuutta. Kuvaukset olivat niitä, joita koulutuksen järjestäjät kirjasivat näyttötodistukseen. Kaksi matkailualan perustutkinnon opettajaa analysoi kuvaukset rinnakkaisarviointina seuraavalla asteikolla: alittaa, vastaa tai ylittää ammattitaitovaatimukset. Taulukon 8 tulokset perustuvat arvioijien toisistaan riippumattoman arvioinnin keskiarvoon. Rinnakkaisarvioinneista 60 prosenttia vastasi toisiaan. Arvioitujen näytökuvausten määrä oli 1 816.

Arvioituista näytön kuvauksista noin kolme neljäsosaa katsottiin tasoltaan sopiviksi eli tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia vastaaviksi (taulukko 8). Ammattitaitovaatimukset alittaviksi ja siten kattavuudeltaan riittämättömiksi nähtiin 28 prosenttia näytön kuvauksista. Vain yksittäisten näyttöjen arvioitiin ylittäneen ammattitaitovaatimukset.

TAULUKKO 8. Näyttöjen ja tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimusten vastaavuus näyttökuvausten analyysin perusteella

Näytön kuvauksen arviointi	n	% arvioituista kuvauksista
Helppo, alittaa ammattitaitovaatimukset	503	28
Sopiva, vastaa ammattitaitovaatimuksia	1 304	72
Vaikea, ylittää ammattitaitovaatimukset	9	0,5
Yhteensä	1 816	100
Ei voitu arvioida	565	-

Kuvauksia näytöistä, joiden arvioitiin alittavan tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimukset:

- Asiakaspalvelu ja muut työvuoroon liittyvät tehtävät (Matkailualan asiakaspalvelu)*
- Asiakaspalveluprosessin hallinta (Matkailualan asiakaspalvelu)*
- Matkailualan asiakaspalvelutehtävissä toimiminen (Matkailualan asiakaspalvelu)*
- Hotellin vastaanottotehtävät (Majoituspalvelut)*
- Matkailutapahtuman asiakaspalvelutehtävissä toimiminen (Matkailupalvelujen toteuttaminen)*
- Kansainvälisen asiakastilaisuuden järjestelyt (Matkailupalvelujen tuotteistaminen)*

Kuvauksia näytöistä, joiden arvioitiin vastaavan tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia:

- Lounastarjoilun ja kokouspalvelun suunnittelu ja toteutus liikeidean mukaisesti (Matkailualan asiakaspalvelu)*
- Kesähotellin vastaanoton tehtävät, aamiaisen valmistus ja esille laitto sekä kerroshoito (Majoituspalvelut)*
- Asiakkaista huolehtiminen jäärata-ajopäivän ajan: varusteet, tarjoilut ja viihtyvyys (Matkailupalvelujen toteuttaminen)*
- Eri vuodenaikoihin sopivien matkailutuotteiden ja -palvelujen tuotteistaminen työryhmässä sekä palvelujen hinnoittelu ja esittelymateriaalin tekeminen (Matkailupalvelujen tuotteistaminen)*
- Lentoasemalla lentomatkustajien neuvonta sekä lisäpalveluiden myyminen muun muassa Altea-varausjärjestelmää hyödyntäen (Matkailupalvelujen myynti ja neuvonta)*
- Tietojen etsiminen asiakkaille, lento-, hotelli- ja autovarausten tekeminen sekä IATA-kirjanpito (Matkailu- ja matkatoimistopalvelut)*

Arvioijien mukaan näytön sisällön kuvauksissa oli paljon sellaisia, joiden pohjalta oli vaikea saada selvää kuvaa näytön todellisesta sisällöstä ja siten näytön osuvuudesta tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksiin. Tällaiset kuvakset olivat lyhyitä tai kuvauksena oli tutkinnon osan nimi. Sama teksti saattoi myös toistua useissa näyttökuvauksissa. Näytön kuvauksia, joiden perusteella ei voitu arvioida vastaavuutta ammattitaitovaatimuksiin, olivat esimerkiksi: ”Matkailualan asiakaspalvelutehtävät” (Matkailualan asiakaspalvelu), ”Majoituspalvelut” (Majoituspalvelut) sekä ”Myyntitehtävät matka- tai matkailutoimistossa” (Matkailu- ja matkatoimistopalvelut).

Näyttöjen ja oppimistulosten laatu koulutuksen järjestäjien arvioimana

Tässä luvussa tarkastellaan koulutuksen järjestäjien itsearvioinnin tuloksia. Arviointi kohdistettiin pedagogiseen toimintaan ja erityisesti näyttöjen organisointiin ja arviointiin. Itsearviointiin vastattiin monitahoisissa ryhmissä, joissa oli koulutuksen järjestäjien johdon, opettajien, työpaikkaohjaajien ja opiskelijoiden edustajia. Itsearviointiaineiston toimitti 23 koulutuksen järjestäjää, mikä on noin 85 prosenttia kaikista matkailualan perustutkintoa tarjoavista koulutuksen järjestäjistä.

6.1 Yleiskuva näyttötoiminnan laatutasosta

Pedagogisen toiminnan määrälliset taustatiedot

Koulutuksen järjestäjät toimittivat matkailualan perustutkinnon koulutukseen liittyviä määrällisiä tietoja (taulukko 9). Tietojen mukaan ammattiopettajista 100 prosenttia oli pedagogisesti päteviä. Opettajien osallistumisessa työelämäjaksoille viimeisen viiden vuoden aikana oli vaihtelua: kolmanneksella järjestäjistä yksikään päätoimisesta matkailualan opettajista ei ollut osallistunut työelämäjaksolle, kun taas noin puolella järjestäjistä työelämäjaksoille osallistuneita oli vähintään 50 prosenttia.

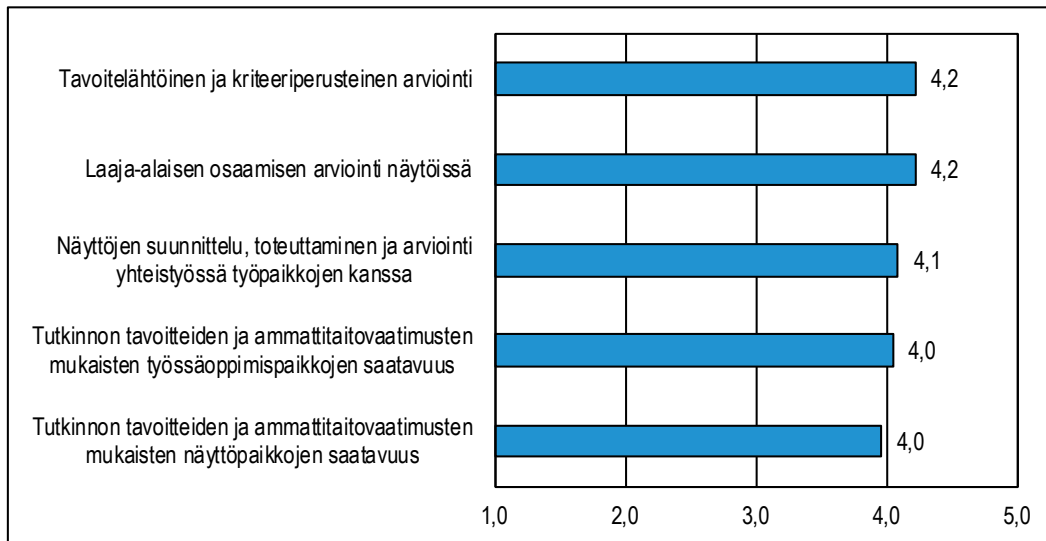
Koulutettujen työpaikkaohjaajien osuus vaihteli järjestäjittäin (taulukko 9). Kahdella kolmesta järjestäjästä alle puolet työpaikkaohjaajista oli koulutettu työpaikalla järjestettävän koulutuksen ja näytön ohjaukseen ja arviointiin. Järjestäjien sanallisten vastausten mukaan useimmat toteuttivat sekä muodollista koulutusta oppilaitoksessa että perehdyttämistä työpaikoilla. Opettajat olivat keskeisessä roolissa työpaikkaohjaajien perehdyttämisessä. He perehdyttivät ohjaajia keskustelun ja kirjallisten tukimateriaalien avulla esimerkiksi työpaikalla järjestettävän koulutuksen alussa, ohjaus- ja työpaikkakäynneillä ja näytön arvioinnin yhteydessä.

TAULUKKO 9. Pedagogisen toiminnan määrälliset taustatiedot

	n	Keskiarvo	Mediaani	Moodi	Hajonta	Minimi	Maksimi
Lähiopetuksen viikkotuntimäärä keskimäärin	21	27,3	27	30	4,73	16	36
Työssäoppimisen määrä keskimäärin (osp)	23	48,7	48	30	13,59	30	80
Ammattiopettajien pedagoginen pätevyys (%)	23	100,0	100	100	0,00	100	100
Ammattiopettajien osallistuminen työelämäjaksoille viimeisen viiden vuoden aikana (%)	23	36,6	30	0	35,85	0	100
Päätoimisten ammattiopettajien täydennyskoulutuspäivät viiden vuoden aikana keskimäärin	23	27,9	30	30	16,23	5	75
Koulutettujen työpaikkaohjaajien osuus (%)	22	32,6	23	10	29,12	0	100

Näyttöihin liittyvät määrälliset taustatiedot

Koulutuksen järjestäjien mukaan matkailualan näytöissä toteutuu hyvin kriteeriperusteinen ja laaja-alainen osaamisen arviointi (kuvio 20). Näytöt suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan yhteistyössä työpaikkojen kanssa. Myös tutkinnon tavoitteiden ja ammattitaitovaatimusten mukaisten työpaikkojen saatavuus työpaikalla järjestettävää koulutusta ja näyttöjä varten toteutuu keskimäärin hyvin.

Asteikko 1–5: 1 = erittäin huono, 2 = huono, 3 = kohtalainen, 4 = hyvä, 5 = erittäin hyvä

KUVIO 20. Näyttöihin liittyvien käytänteiden laatutaso keskiarvoina koulutuksen järjestäjien (n = 23) itsearvioimana

Tutkinnon tavoitteiden mukaisten työpaikkojen saatavuudessa työpaikalla järjestettävää koulutusta ja näyttöjen suorittamista varten oli vain pieniä eroja järjestäjien välillä (taulukko 10). Valtaosa järjestäjistä arvioi paikkojen saatavuuden hyväksi tai erittäin hyväksi ja vain muutama kohtalaiseksi. Sanallisten vastausten mukaan saatavuutta voi heikentää se, jos samasta tutkinnon osasta on menossa paljon ryhmiä ja opiskelijoita työpaikoille samaan aikaan. Vastaajien mukaan alan työpaikkoja on runsaasti, mutta ne ovat ympäri Suomea, jolloin paikkojen saantiin vaikuttavat myös opiskelijan omat mahdollisuudet siirtyä opiskelu- tai kotipaikkakunnaltaan.

TAULUKKO 10. Tavoitteiden mukaisten työssäoppimis- ja näyttöpaikkojen saatavuus koulutuksen järjestäjien itsearvioimana

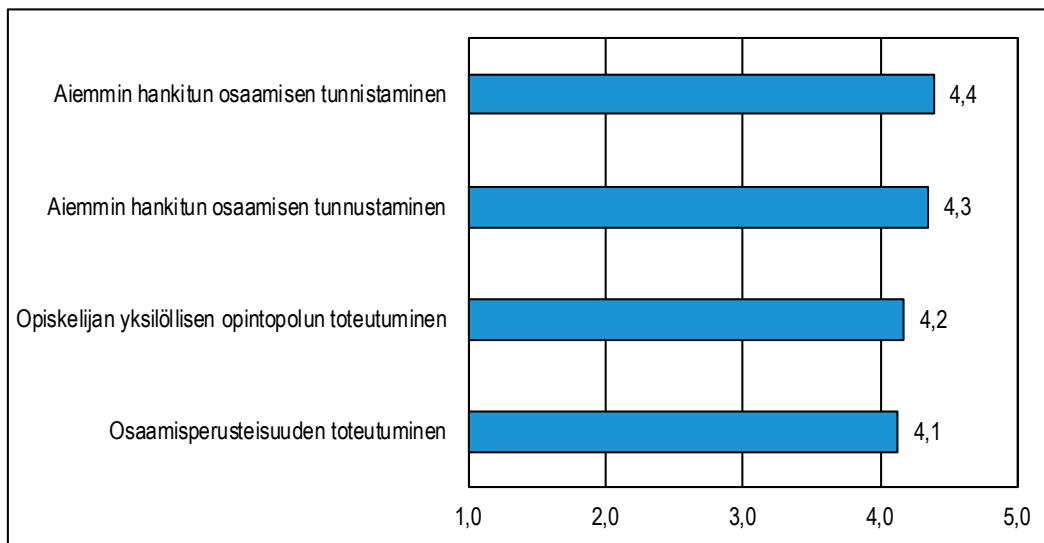
Saatavuus	Työssäoppimispaikat		Näyttöpaikat	
	n, järjestäjät	% järjestäjistä	n, järjestäjät	% järjestäjistä
Erittäin hyvä	3	13	3	13
Hyvä	18	78	16	70
Kohtalainen	2	9	4	17
Yhteensä	23	100	23	100

Osaamisperusteisuuden toteutuminen

Koulutuksen järjestäjät arvioivat osaamisperusteisuuteen liittyvien käytänteiden laatutasoa omassa toiminnassaan (kuvio 21). Järjestäjien mukaan opiskelijan aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen toteutuvat matkailualalla varsin hyvin. Myös yksilöllisten opintopolkujen sekä osaamisperusteisuuden kokonaisuudessaan nähtiin toteutuvan hyvin.

Sanallisten vastausten mukaan henkilöstö on sitoutunut osaamisperusteisuuteen, ja myös opiskelijoiden kerrotaan hyödyntävän yksilöllisten polkujen suorittamismahdollisuuksia. Opiskelijat voivat edetä matkailualan perustutkinnossa henkilökohtaisen ja räätälöidyn opintopolun mukaisesti. Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen on toimivat menetelmät. Opiskelijat voivat myös valita tutkinnon osia joustavasti suhteessa omiin tavoitteisiin.

Matkailuala edellyttää työelämälähtöisiä kokonaisuuksia. Tämän toteutumista edistävät järjestäjien läheiset ja hyvät suhteet työelämään. Näyttöjä voi useimmiten suorittaa joustavasti. Yksittäisissä vastauksissa tuotiin kuitenkin esiin, että osaamisperusteisuuden toteutuminen työpaikalla järjestettävän koulutuksen ja näyttöjen yhteydessä on riippuvaista työpaikasta ja opiskelijan osaamisesta.

Asteikko 1–5: 1 = erittäin huono, 2 = huono, 3 = kohtalainen, 4 = hyvä, 5 = erittäin hyvä

KUVIO 21. Osaamisperusteisuuteen liittyvien käytänteiden laatutaso keskiarvoina koulutuksen järjestäjien (n = 23) itsearvioimana

Näyttötoiminnan laatutaso kokonaisuutena

Koulutuksen järjestäjät arvioivat näyttöjen järjestämistä ja siihen liittyviä prosesseja tarkemmin teemoittain. Arviointi koostui numeerisista ja sanallisista arvioista. Teemat ja arviointikohteet olivat seuraavat:

Näyttöjen suunnittelu ja koulutuksen järjestäjän linjaukset

- Näyttöihin liittyvä suunnittelu
- Näyttöihin liittyvän pedagogisen toiminnan johtaminen
- Ammattiosaamisen näyttöjen toimielimen rooli näyttöjen järjestämisessä

Näyttöjen toteuttaminen ja arviointi

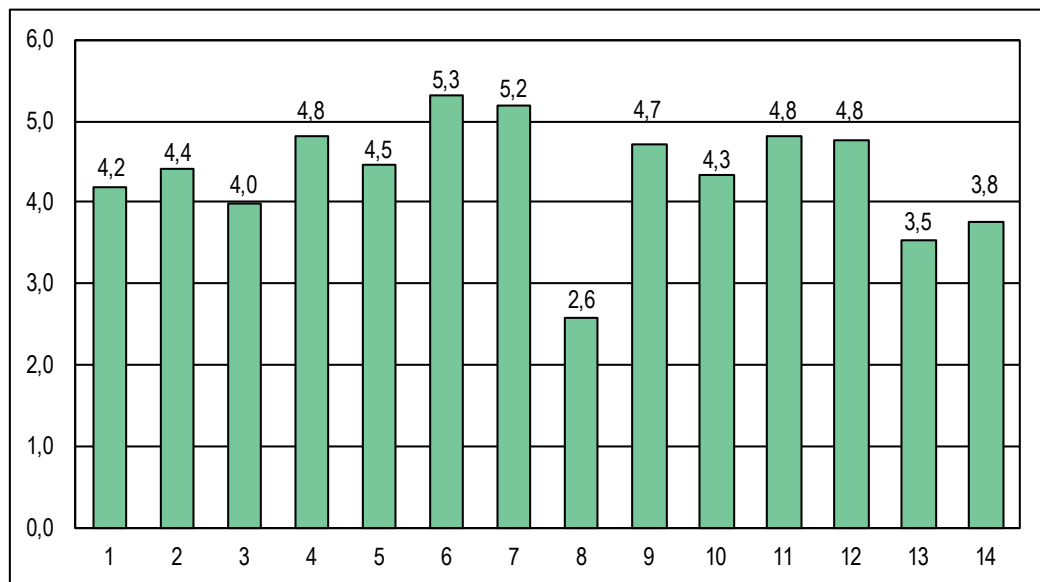
- Näyttöjen toteuttaminen työpaikoilla
- Näyttöjen toteuttaminen oppilaitoksessa
- Näyttöjen integrointi työpaikalla järjestettävään koulutukseen (ent. työssäoppiminen)
- Elinikäisen oppimisen avaintaitojen integrointi näyttöön
- Yhteisten tutkinnon osien integrointi näyttöön
- Opiskelijan ohjaus ja tuki näytössä ja työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa
- Opiskelijan oppimisen arviointi työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa
- Opiskelijan osaamisen arviointi näytössä
- Opiskelijan arvioinnin laadun varmistaminen

Näyttötoiminnan arviointi

- Näyttöjen seuranta ja arviointi
- Näyttöjen kehittäminen

Arviointiasteikko oli seuraava: **puuttuva (0 pistettä)** = ei aloitettuja toimenpiteitä, **alkava (1–2 pistettä)** = suunnitteluvaiheessa, satunnaisia toimenpiteitä, **kehittyvä (3–4 pistettä)** = toiminta muotoutumassa järjestelmälliseksi, toiminta on kohtuullisen kattavaa, **edistynyt (5–6 pistettä)** = toiminta vakiintunutta, hyvin järjestelmällistä ja laaja-alaista, kehittämissuuntautuneisuus mukana toiminnassa.

Kuviossa 22 kuvataan näyttötoiminnan laatutaso kokonaisuutena arviointikohteittain. Näyttötoiminta oli keskimäärin kehittyvällä tasolla, eli toiminta oli muotoutumassa järjestelmälliseksi ja kattavaksi. Arviointikohteille annetut arviot vaihtelivat kehittyvästä edistyneeseen lukuun ottamatta yhteisten tutkinnon osien integrointia näyttöön, joka oli keskimäärin alkavalla tasolla. Parhaiten koulutuksen järjestäjät arvioivat onnistuneensa näyttöjen integroinnissa työpaikalla järjestettävään koulutukseen sekä elinikäisen oppimisen avaintaitojen integroinnissa näyttöön. Näyttöjen seuranta, arviointi ja kehittäminen oli arvioitu kehittyväksi.

Arviointiasteikko: Puuttuva (0 pistettä), alkava (1–2 pistettä), kehittyvä (3–4 pistettä), edistynyt (5–6 pistettä)

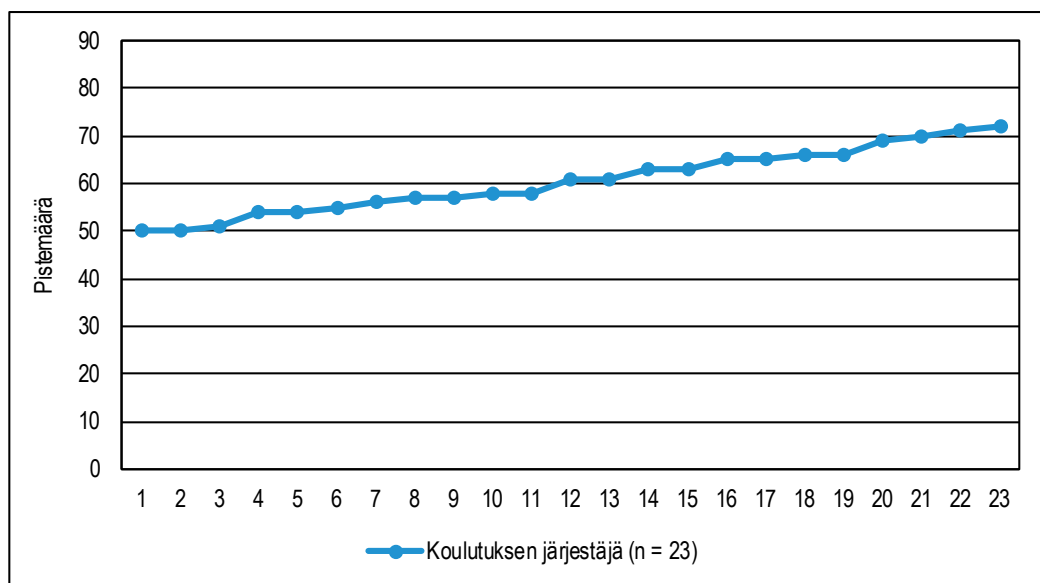
Arvioinnin kohteet:

1. Näyttöihin liittyvä suunnittelu
2. Näyttöihin liittyvän pedagogisen toiminnan johtaminen
3. Ammattiosaamisen näyttöjen toimeilimen rooli näyttöjen järjestämisessä
4. Näyttöjen toteuttaminen työpaikoilla
5. Näyttöjen toteuttaminen oppilaitoksessa
6. Näyttöjen integrointi työpaikalla järjestettävään koulutukseen (ent. työssäoppiminen)
7. Elinikäisen oppimisen avaintaitojen integrointi näyttöön
8. Yhteisten tutkinnon osien integrointi näyttöön
9. Opiskelijan ohjaus ja tuki näytössä ja työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa
10. Opiskelijan oppimisen arviointi työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa
11. Opiskelijan osaamisen arviointi näytössä
12. Opiskelijan arvioinnin laadun varmistaminen
13. Näyttöjen seuranta ja arviointi
14. Näyttöjen kehittäminen

KUVIO 22. Näyttötoiminnan laatutaso keskiarvoina koulutuksen järjestäjien (n = 23) arvioimana

Näyttöihin liittyvän toiminnan laatutasoa tarkasteltiin myös yhteispistemäärinä (kuvio 23). Koulutuksen järjestäjille laskettiin yhteispistemäärä neljästätoista näyttötoimintaa koskevasta arviointikohdasta. Kussakin arviointikohdassa järjestäjät arvioivat toimintaansa 0–6 pisteellä, ja enimmäispistemäärä oli siten 84.

Koulutuksen järjestäjien näyttötoiminnan kokonaispisteet vaihtelivat 50 pisteestä 72 pisteeseen (kuvio 23). Kokonaispisteiden keskiarvo oli 61 pistettä, eli näyttötoiminta oli keskimäärin kehittyvällä tasolla. Järjestäjistä yhdenkään näyttötoiminnan keskiarvo ei ollut alkavalla tasolla, kolmentoista järjestäjän näyttötoiminta oli keskimäärin kehittyvällä tasolla ja kymmenen järjestäjän näyttötoiminta oli edistyneellä tasolla.

KUVIO 23. Näyttötoiminnan laatutaso koulutuksen järjestäjien arvioimana, kokonaispisteet

Alaluvuissa 6.2–6.5 tarkastellaan lähemmin näyttötoimintaan liittyviä tuloksia.

6.2 Näyttöjen suunnittelu ja koulutuksen järjestäjän linjaukset

Näyttöihin liittyvä suunnittelu

TOIMINTO	n	Keskiarvo	Mediaani	Moodi	Hajonta	Minimi	Maksimi
Näyttöihin liittyvä suunnittelu	23	4,2	4	4	0,91	3	6

Asteikko 0–6 (0 = puuttuva, 1–2 = alkava, 3–4 = kehittyvä, 5–6 = edistynyt)

Näyttöihin liittyvä suunnittelu arvioitiin keskimäärin kehittyvälle tasolle. Kaksi kolmesta järjestäjästä sijoitti itsensä kehittyvälle tasolle ja kolmannes edistyneelle tasolle. Järjestäjien sanallisten vastausten mukaan näyttöjen suunnitteluprosessi opiskelijoiden ja työelämän kanssa toteutuu matkailualalla hyvin. Osan järjestäjistä mukaan yhteistyötä työelämän kanssa pitäisi lisätä. Neljännes järjestäjistä mainitsee kehittämiskohteeksi opetussuunnitelman laadinnan yhteistyössä eri alojen ja yhteisten tutkinnon osien opettajien kanssa.

Näyttöihin liittyvän pedagogisen toiminnan johtaminen

TOIMINTO	n	Keskiarvo	Mediaani	Moodi	Hajonta	Minimi	Maksimi
Pedagogisen toiminnan johtaminen	23	4,4	4	5	0,86	3	6

Asteikko 0–6 (0 = puuttuva, 1–2 = alkava, 3–4 = kehittyvä, 5–6 = edistynyt)

Näyttöihin liittyvän pedagogisen toiminnan johtaminen arvioitiin keskimäärin kehittyvälle tasolle. Puolet järjestäjistä sijoitti itsensä kehittyvälle tasolle ja puolet edistyneelle tasolle. Moni vastaajista kertoi, että pedagogisen toiminnan johtaminen on pitkäjänteistä ja toiminnalle on linjauksia ja malleja. Kehittämiskohteena osalla järjestäjillä oli työpaikkaohjaajien arviointiosaamisen varmistaminen ja heidän kouluttamisensa, mille asettaa osaltaan haasteita matkailualan työpaikkojen henkilöstön vaihtuvuus. Osa järjestäjistä kertoi, että opettajien työelämäjaksojen toteutumisessa on haasteita, kun taas toisilla tämä toteutuu hyvin. Resurssien kohdentamisessa työpaikalla järjestettävän koulutukseen ja sen ohjaukseen sekä näyttöihin on vaihtelua järjestäjien välillä.

Ammattiosaamisen näyttöjen toimitilien rooli näyttöjen järjestämisessä

TOIMINTO	n	Keskiarvo	Mediaani	Moodi	Hajonta	Minimi	Maksimi
Toimitilien rooli	23	4,0	4	4	1,05	2	5,5

Asteikko 0–6 (0 = puuttuva, 1–2 = alkava, 3–4 = kehittyvä, 5–6 = edistynyt)

Itsearvioinnissa kysyttiin myös ammattiosaamisen näyttöjen toimielimen roolista näyttöjen järjestämisessä, mutta koska uuden lainsäädännön myötä ko. toimielimet ovat lakanneet, ei kysymystä raportoida tarkemmin.

6.3 Näyttöjen toteuttaminen ja arviointi

Näyttöjen toteuttaminen työpaikoilla

TOIMINTO	n	Keskiarvo	Mediaani	Moodi	Hajonta	Minimi	Maksimi
Näyttöjen toteuttaminen työpaikoilla	23	4,8	5	5	0,62	4	6

Asteikko 0–6 (0 = puuttuva, 1–2 = alkava, 3–4 = kehittyvä, 5–6 = edistynyt)

Näyttöjen toteuttaminen työpaikoilla arvioitiin keskimäärin kehittyneelle, lähes edistyneelle tasolle. Kolmannes järjestäjistä arvioi tämän kehittyvälle tasolle ja enemmistö edistyneelle tasolle. Järjestäjien mukaan suurin osa matkailualan näytöistä järjestetään aidoissa työelämän tilanteissa. Näytöt vastaavat tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia ja ne suunnitellaan yksilöllisesti opiskelijan ja työpaikan mukaan. Opettajat ovat työpaikalla järjestettävän koulutuksen aikana yhteydessä opiskelijaan ja työpaikkaohjaajaan sekä osallistuvat näyttöjen suunnitteluun ja arviointiin.

Näyttöjen toteuttaminen oppilaitoksessa

TOIMINTO	n	Keskiarvo	Mediaani	Moodi	Hajonta	Minimi	Maksimi
Näyttöjen toteuttaminen oppilaitoksessa	21	4,5	5	5	0,77	3	5,5

Asteikko 0–6 (0 = puuttuva, 1–2 = alkava, 3–4 = kehittyvä, 5–6 = edistynyt)

Näyttöjen toteuttaminen oppilaitoksessa arvioitiin keskimäärin kehittyneelle tasolle. Puolet järjestäjistä arvioi tämän edistyneelle tasolle. Järjestäjien mukaan oppilaitosnäytöt ovat matkailualalla poikkeuksellisia. Oppilaitoksessa järjestetään tutkinnon osan näyttöjä vain, mikäli niille ei löydy alueelta vaatimusten mukaista paikkaa työelämästä johtuen esimerkiksi tutkinnon osasta tai yritysten pienestä koosta. Näyttöjä voidaan myös täydentää esimerkiksi ruotsin kielen osalta. Myös oppilaitoksessa suoritettavat näytöt on suunniteltu yhdessä työelämän edustajien kanssa vastaamaan työelämän tilanteita ja töitä. Näytöt toteutetaan työelämälähtöisesti asiakastöinä tai -projekteina. Työelämän edustajan saaminen mukaan oppilaitosnäyttöön ja sen arviointiin on kuitenkin monen järjestäjän mukaan vaikeaa.

Näyttöjen integrointi työpaikalla järjestettävään koulutukseen

TOIMINTO	n	Keskiarvo	Mediaani	Moodi	Hajonta	Minimi	Maksimi
Näyttöjen integrointi työpaikalla järjestettävään koulutukseen	23	5,3	5	5	0,63	4	6

Asteikko 0–6 (0 = puuttuva, 1–2 = alkava, 3–4 = kehittyvä, 5–6 = edistynyt)

Näyttöjen integrointi työpaikalla järjestettävään koulutukseen (ent. työssäoppiminen) on itse-arvioinnin korkeimmalle arvioitu osa-alue. Se on keskimäärin edistyneellä tasolla. Järjestäjien mukaan näytöt toteutetaan useimmiten työpaikalla järjestettävän koulutuksen yhteydessä ja niiden arvioinnin periaatteista sovitaan etukäteen. Näytön suunnitelma tehdään aina yhteistyössä opiskelijan, oppilaitoksen ja työpaikan kanssa, ja arviointikriteerit käydään läpi ennen näyttöä.

Elinikäisen oppimisen avaintaitojen integrointi näyttöön

TOIMINTO	n	Keskiarvo	Mediaani	Moodi	Hajonta	Minimi	Maksimi
Elinikäisen oppimisen avaintaitojen integrointi näyttöön	23	5,2	5	6	0,84	4	6

Asteikko 0–6 (0 = puuttuva, 1–2 = alkava, 3–4 = kehittyvä, 5–6 = edistynyt)

Järjestäjät arvioivat elinikäisen oppimisen avaintaitojen integroinnin näyttöön toteutuvan osa-alueista toiseksi parhaiten. Taso on keskimäärin edistynyt ja toiminta kattavaa. Järjestäjien mukaan elinikäisen oppimisen avaintaidot pystytään arvioimaan hyvin osana matkailualan näyttöjä. Elinikäisen oppimisen avaintaidot, kuten jatkuva oppiminen ja uusien tilanteiden haltuunotto, ovat keskeisessä asemassa matkailualalla ja siten myös näytöissä. Avaintaitoja voisi osan vastaajista mukaan korostaa jopa enemmän, sillä ne ovat keskeisiä myös alan ammatillisen osaamisen saavuttamisessa. Nämä taidot kehittyvät kuitenkin vähitellen, ja haasteena tuotiin esille, ettei yksittäinen näyttö aina nosta esille osaamisen kokonaisuutta.

Yhteisten tutkinnon osien integrointi näyttöön

TOIMINTO	n	Keskiarvo	Mediaani	Moodi	Hajonta	Minimi	Maksimi
Yhteisten tutkinnon osien integrointi näyttöön	23	2,6	2	2	1,48	0	5

Asteikko 0–6 (0 = puuttuva, 1–2 = alkava, 3–4 = kehittyvä, 5–6 = edistynyt)

Yhteisten tutkinnon osien integrointi näyttöön on näyttöprosessin matalimmalle arvioitu osa-alue. Useimmilla järjestäjillä tämä on vasta alkavalla tasolla, suunnitteluvaiheessa ja satunnaista. Osa vastaajista kertoo, että integrointi on hankalaa. Työpaikkaohjaajan näkökulmasta yhteisten aineiden ohjaaminen ja arviointi edellyttäisi vahvaa yhteisten aineiden osaamista, ja arviointikriteerit ovat jo tällä hetkellä vaativat. Esille tuodaan myös, että jatko-opintokelpoisuuden kannalta yhteisten aineiden hankkiminen työpaikalla järjestettävän koulutuksen yhteydessä ei tunnu realistiselta. Opiskelijoiden mukaan yhteisiä aineita opitaan usein tehokkaammin ja enemmän perinteisellä opetuksella oppilaitoksessa.

Osa järjestäjistä kuitenkin näkee, että yhteisten tutkinnon osien integrointia matkailualalla voisi kehittää ja siinä on käyttämättömiä mahdollisuuksia. Työpaikalla järjestettävän koulutuksen aikana, matkailualan ammattitehtävissä ja näytössä on vastaajien mukaan mahdollista soveltaa joitakin yhteisiä aineita, kuten kieliä ja niiden puheosaamista kansainvälisessä ympäristössä. Myös osa työelämän edustajista suhtautuu integrointiin myönteisesti ja siitä on joitakin kokemuksia. Yhteisten aineiden parempi integrointi edellyttäisi vastaajien mukaan muun muassa koulutuksen järjestäjän yhteistä linjausta, resursseja, eri osapuolen kouluttamista ja asenteiden muutosta.

Opiskelijan ohjaus ja tuki näytössä ja työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa

TOIMINTO	n	Keskiarvo	Mediaani	Moodi	Hajonta	Minimi	Maksimi
Opiskelijan ohjaus ja tuki näytössä ja työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa	23	4,7	5	5	0,84	3	6

Asteikko 0–6 (0 = puuttuva, 1–2 = alkava, 3–4 = kehittyvä, 5–6 = edistynyt)

Opiskelijan ohjaus ja tuki näytössä ja työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa on keskimäärin kehittyvällä, lähes edistyneellä tasolla, mutta siinä on vaihtelua järjestäjien välillä. Osalla ohjaus ja perehdyttäminen on systemaattista ja siihen on kiinnitetty erityistä huomiota. Apuna toimii esimerkiksi perehdyttämisen tarkistuslista. Toisilla järjestäjillä ei ole vakiintuneita käytäntöjä. Tällöin ohjaus ja perehdytys vaihtelee ja voi olla opiskelija-, ohjaaja- ja työpaikkasidonnaista.

Ongelmana mainitaan matkailualan sesonkien kiireisyys, jolloin perehdyttämiseen ei ole riittävästi aikaa. Joissakin tapauksissa pidempään työpaikalla olleet opiskelijat perehdyttävät uudempia, ja joskus opiskelijat tekevät vuoroja yksin. Opiskelijoiden mukaan ohjaukseen voisi käyttää enemmän aikaa. Ohjauksesta tulisi kerätä palautetta, jota käsitellään myös työpaikan kanssa. Vakiintuneet käytännöt tuovat työpaikan ja oppilaitoksen väliseen yhteistyöhön laatua ja keskinäistä luottamusta.

Opiskelijan oppimisen arviointi työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa

TOIMINTO	n	Keskiarvo	Mediaani	Moodi	Hajonta	Minimi	Maksimi
Opiskelijan oppimisen arviointi työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa	23	4,3	5	5	1,08	1	6

Asteikko 0–6 (0 = puuttuva, 1–2 = alkava, 3–4 = kehittyvä, 5–6 = edistynyt)

Opiskelijan oppimisen arviointi työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa on keskimäärin kehittyvällä tasolla. Puolet järjestäjistä arvioi tämän edistyneelle tasolle. Useimpien vastaajien mukaan opiskelijan oppimisen arviointi ja itsearviointi on matkailualalla järjestelmällistä ja sitä edistetään koko työpaikalla tapahtuvan koulutuksen ajan. Välineinä käytetään muun muassa oppimispäiväkirjaa, blogia ja sosiaalista mediaa. Työpaikalla järjestettävän koulutuksen tavoitteita ja oppimista tarkastellaan myös kesken jaksoa esimerkiksi välipalautekeskustelun muodossa.

Osa vastaajista tuo esiin haasteita, kuten tavoitteiden mukaan opittavien asioiden varmistaminen ennakkoon. Jotkut opiskelijat pitävät itsearviointia vaikeana. Joissakin tapauksissa palautetta antavat lähinnä opettajat, jolloin sitä ei saa jatkuvasti. Palautetta saadaan yleensä viimeistään arviointikeskustelussa, mutta jatkuvuutta toivotaan enemmän.

Opiskelijan osaamisen arviointi näytössä

TOIMINTO	n	Keskiarvo	Mediaani	Moodi	Hajonta	Minimi	Maksimi
Opiskelijan osaamisen arviointi näytössä	23	4,8	5	4 ja 5	0,75	4	6

Asteikko 0–6 (0 = puuttuva, 1–2 = alkava, 3–4 = kehittyvä, 5–6 = edistynyt)

Opiskelijan osaamisen arviointi näytössä arvioitiin kehittyvälle, lähes edistyneelle tasolle. Yli puolet järjestäjistä arvioi tämän edistyneelle tasolle. Osaamisen arviointiin matkailualan näytöissä onkin järjestäjien mukaan monilta osin vakiintuneet toimintatavat. Myös opiskelijoiden itsearviointi toteutuu.

Opettaja osallistuu lähialueen näyttöjen arviointiin paikan päällä, ja etäarviointiin käytetään usein Skypeä. Opettajat käyvät läpi osaamistavoitteet ja arvioinnin kohteet ja toisaalta huolehtivat näytön arvioinnin oikeellisuudesta. Opettajilla onkin arvioinnissa keskeinen merkitys ja tämä tuodaan esiin myös vahvistamista vaativana seikkana. Osan järjestäjistä mukaan kehittämistä vaatii myös arviointikriteerien käsittely opiskelijoiden ja arvioijien kesken, opiskelijan arviointia koskevan suunnitelman laatiminen sekä työelämän edustajien läsnäolo arvioinnissa.

Opiskelijan arvioinnin laadun varmistaminen

TOIMINTO	n	Keskiarvo	Mediaani	Moodi	Hajonta	Minimi	Maksimi
Opiskelijan arvioinnin laadun varmistaminen	23	4,8	5	5	0,64	4	6

Asteikko 0–6 (0 = puuttuva, 1–2 = alkava, 3–4 = kehittyvä, 5–6 = edistynyt)

Opiskelijan arvioinnin laadun varmistaminen arvioitiin kehittyvälle, lähes edistyneelle tasolle. Kaksi kolmesta järjestäjästä arvioi tämän edistyneelle tasolle. Järjestäjien mukaan opettajat varmistavat, että työpaikka vastaa vaatimuksia ja arviointi on matkailualan perustutkinnon perusteiden mukaista. Arvioinnin kriteerit käydään läpi osapuolten kanssa.

Vastaajien mukaan tulisi kuitenkin edelleen lisätä opettajien keskinäistä keskustelua ja yhteistä tulkintaa arviointi- ja toimintatavoista. Yhtenä haasteena on myös matkailualan työpaikkojen heterogeenisuus, ja koulutusta järjestetään mitä erilaisimmilla työpaikoilla. Kehittämiskohteeksi nostetaan, että työpaikkojen laatu varmistettaisiin paremmin ja taattaisiin se, että kaikille opiskelijoille löytyy vaatimusten mukaiset työtehtävät.

6.4 Näyttötoiminnan arviointi

Näyttöjen seuranta ja arviointi

TOIMINTO	n	Keskiarvo	Mediaani	Moodi	Hajonta	Minimi	Maksimi
Näyttöjen seuranta ja arviointi	23	3,5	4	4	1,08	0	5

Asteikko 0–6 (0 = puuttuva, 1–2 = alkava, 3–4 = kehittyvä, 5–6 = edistynyt)

Näyttöjen seuranta ja arviointi on toiseksi matalimmalle arvioitu näyttötoiminnan osa-alue, joskin taso on kehittyvä. Lähes kaikki järjestäjät keräävät matkailualan näytöistä palautetta jossain muodossa. Palautteen kerääminen ei kuitenkaan kaikilta osin ole järjestelmällistä, ja kehittämiskohteeksi mainitaan muun muassa palautteen kerääminen työelämän edustajilta. Lisäksi palautteita tulisi vastaajien mukaan seurata ja analysoida systemaattisemmin.

Palautteita käsitellään yleensä johdon ja hallinnon tasolla, mutta ei välttämättä opiskelijoiden ja työelämän kanssa. Tiedonkulussa ja käsittelyn jalkautumisessa arkeen nähdäänkin parannettavaa.

Näyttöjen kehittäminen

TOIMINTO	n	Keskiarvo	Mediaani	Moodi	Hajonta	Minimi	Maksimi
Näyttöjen kehittäminen	23	3,8	4	4	0,74	2	5

Asteikko 0–6 (0 = puuttuva, 1–2 = alkava, 3–4 = kehittyvä, 5–6 = edistynyt)

Näyttöjen kehittäminen arvioitiin keskimäärin kehittyvälle tasolle. Moni järjestäjästä kertoi, että palautteiden ja seurannan tulosten hyödyntäminen ei ole vakiintunutta. Kehittämistä ja hankkeita tehdään jonkin verran, mutta kehittämisessä ja sen näkyväksi tekemisessä nähdään olevan parannettavaa.

Osa järjestäjäistä kehittää matkailualan opettajien ja työpaikkaohjaajien osaamista säännöllisesti, kun taas toiset tuovat tämän esiin kehittämiskohteena. Työelämän edustajien osallistaminen näyttöjen kehittämiseen nähdään tärkeäksi.

6.5 Käsitys opiskelijoiden ammatillisesta osaamisesta ja näyttöjen kyvystä mitata osaamista

Yleiskäsitys opiskelijoiden ammatillisesta osaamisesta

Koulutuksen järjestäjät arvioivat matkailualan perustutkinnosta valmistuneiden opiskelijoiden ammatillisen osaamisen olevan eri osaamisalueilla hyvää tai kiitettävää. Parhaiten opiskelijoiden nähtiin hallitsevan elinikäisen oppimisen avaintaidot, työprosessi sekä työmenetelmät, -välineet ja materiaali. Vastaajien mukaan opiskelijat hallitsevat keskeiset osaamisalueet erittäin hyvin, työskentelevät pääsääntöisesti erittäin hyvällä tasolla ja työllistyvät. Opiskelijoiden välillä on kuitenkin vaihtelua.

Hieman heikommin, vaikkakin hyvin, nähtiin hallittavan työn perustana oleva tieto. Osan vastaajista mukaan tiedon ja kokonaisuuksien hallinta on osalla opiskelijoista melko kapea-alaista ja tietopohjassa on puutteita.

Näyttöjen kyky mitata opiskelijoiden osaamista

Koulutuksen järjestäjien mukaan näytöt ovat mitanneet keskimäärin hyvin opiskelijoiden ammatillista osaamista ja vielä hieman paremmin elinikäisen oppimisen avaintaitoja. Yhteisten tutkinnon osien hallintaa näytöt ovat mitanneet vastaajien enemmistön mielestä kohtalaisesti, mutta tämä vaihteli erittäin heikosta erittäin hyvään.

Koulutuksen järjestäjien käyttämiä menetelmiä oppimisen seurantaan ja arviointiin sekä näyttöjen järjestämiseen

Koulutuksen järjestäjiltä tiedusteltiin hyviä käytänteitä ja menetelmiä opiskelijan oppimisen seurantaan ja arviointiin sekä uudenlaisia järjestelyjä näyttöjen järjestämiseen.

Oppimisen seurannassa ja dokumentoinnissa käytetään lukuisia erilaisia sähköisiä alustoja ja työkaluja, mobiililaitteita ja sosiaalista mediaa. Opiskelijat viestivät oppimisestaan esimerkiksi oppimispäiväkirjojen, blogien, valokuvien, videoiden ja sähköisten portfolioiden kautta. Opettaja voi olla mukana näytön arvioinnissa Skypen välityksellä.

Seuraavia uudenlaisia järjestelyjä näyttöjen järjestämisessä tuotiin esiin:

- Hyödynnetään tapahtumia näytöissä
- Kehitetään monialaisia näyttöjä
- Integroidaan näyttöön yhteisiä tutkinnon osia
- Tehdään usean tutkinnon osan näyttöjä
- Järjestetään näyttöjä opiskelijan henkilökohtaisen suunnitelman mukaisesti
- Tehdään yhteisprojekteja oppilaitoksen, eri alojen ja yritysten kesken.

Arvioinnin luotettavuus

Aineiston monipuolisuus ja kattavuus

Oppimistulosten arvioinnin luotettavuus varmistettiin monipuolisella arviointiaineistolla ja kohdistamalla arviointi kaikkiin ao. tutkintoa tarjoaviin koulutuksen järjestäjiin ja opiskelijoihin. Arviointiaineistona olivat ensisijaisesti opiskelijoiden saamat näyttöjen arvosanat, joista opettaja ja työelämän edustaja ovat päättäneet joko yhdessä tai erikseen. Lisäksi koulutuksen järjestäjät tekivät itsearvioinnin monitahoisissa ryhmissä. Syksyllä 2014 matkailualan perustutkintoa tarjonneista järjestäjistä noin 90 prosenttia toimitti arviointiin oppimistulostietoja (24/27 järjestäjää) ja vastasi itsearviointiin (23/27 järjestäjää). Aineistoa voidaan siis pitää kattavana. Arvioinnin luotettavuutta pyrittiin parantamaan myös kutsumalla arviointiryhmään kokeneita alan opettajia, jotka analysoivat rinnakkaismenetelmällä sekä näyttöjen sisällöt että näyttösuunnitelmat. Lisäksi he osallistuivat arvioinnin tulosten tulkintaan.

Tietojen oikeellisuus

Oppimistulosten arvioinnin luotettavuutta edistettiin myös ohjeistamalla koulutuksen järjestäjiä siinä, miten näyttöjen arvosanat kirjataan, kootaan tietojärjestelmistä ja lähetetään Kansalliseen koulutuksen arviointikeskukseen. Tavoitteena oli, että tietoja ei puutu eivätkä ne ole virheellisiä. Koulutuksen järjestäjiä pyydettiin nimeämään oppimistulosten arvioinnin yhdyshenkilö, joka vastasi järjestäjäkohtaisen tiedon tuottamisesta ja sen toimittamisesta Karviin. Yhdyshenkilöille järjestettiin perehdytystilaisuus oppimistulosten arvioinnista, ja tiedon kokoamiseen ja tallentamiseen laadittiin ohjeet ja lomakkeet. Tietojen kattavuutta pyrittiin varmistamaan myös keräämällä ne lukuvuosittain.

Opiskelijan arvioinnin luotettavuus

Opiskelijan osaamisen tulkintaan ja arviointiin liittyy kuitenkin aina arvioijasta riippuvaa tulkinnallisuutta, ja siten arviointitulokseen liittyvät ongelmat syntyvät niissä prosesseissa, joissa tulkinnat ja johtopäätökset opiskelijan osaamisesta tehdään. Oppimistulosten arviointi edellyttää muun muassa arvioijasta, arvioinnin kohteena olevasta toimintakokonaisuudesta ja toimintaympäristön vaatimuksista johtuvien arviointiin vaikuttavien tekijöiden tunnistamista. Tämän vuoksi arvioinnissa koottiin näyttöihin liittyviä prosessitietoja ja muuta täydentävää aineistoa, joita hyödynnetään luotettavuuden arvioinnissa.

Täydentävä arviointi

Verrattaessa oppimistuloksia täydentävään arviointiaineistoon analysoitiin muun muassa arvioijasta johtuvia eroja ja tarkasteltiin arviointikeskusteluun osallistuneiden henkilöiden sekä näyttöpaikan yhteyksiä arvosanoihin. Lisäksi tarkasteltiin koulutuksen järjestäjien itsearviointia näyttötoimintansa laadusta. Myös näyttöjen kuvauksia ja siten näyttöjen sisällön osuvuutta ja niiden vastaavuutta ammattitaitovaatimuksiin analysoitiin. Näytön kuvausten pohjalta tehtyihin analyyseihin näytön vastaavuudesta ammattitaitovaatimuksiin tulee kuitenkin suhtautua varauksella, sillä näytön kuvausten laadintaan ei ole olemassa kansallisesti yhtenäistä ohjetta. Osittain tämän vuoksi kuvaukset ja niiden laatu vaihtelevat paljon järjestäjittäin.

Tulosten luotettavuus

Vaikka aiempien ammatillisten perustutkintojen arviointien perusteella näyttöihin perustuviin tuloksiin opiskelijan osaamisesta tulee suhteutua varauksella arviointiin ja näyttöympäristöön liittyvien luotettavuusongelmien vuoksi, voidaan matkailualan perustutkinnon oppimistulosten luotettavuutta pitää melko hyvänä. Näytön kuvaukset vastasivat useimmiten tutkinnon perusteiden vaatimuksia. Itsearviointissa koulutuksen järjestäjät arvioivat, että näytöt mittaavat hyvin ammatillista osaamista ja elinikäisen oppimisen avaintaitoja. Näyttötoiminnan laatu oli keskimäärin kehittyvällä tasolla ja opiskelijan arvioinnin laadun varmistaminen melko järjestelmällistä. Myös näyttöjen kriteeriperusteinen arviointi toteutui itsearviointiin mukaan hyvin.

Arviointi toteutettiin vuosina 2014–2017. Arvioinnin tulokset koskevat siten koulutusta, joka on toteutettu matkailualan perustutkinnon perusteiden 2009 ja 2014 mukaan. Uudet tutkinnon perusteet otetaan käyttöön 1.8.2018 lähtien.

Arvioivat johtopäätökset

Yleistä

Ammatillisen koulutuksen oppimistulosten arviointi perustuu näyttöihin. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota siihen, miten hyvin opiskelijat ovat näytöillä mitattuna saavuttaneet tutkintojen perusteissa määritetyt tavoitteet ja ammattitaitovaatimukset. Lisäksi arvioinnin taustalla ovat sekä ammatillista koulutusta koskevat yleiset tavoitteet että lainsäädännössä määritetyt näyttöjä koskevat tavoitteet. Näistä keskeisimmät liittyvät koulutuksen laadun varmistamiseen, koulutuksen työelämälähtöisyyteen ja opiskelijan arvioinnin yhtenäistämiseen.

Ammatillinen osaaminen on erinomaista

Matkailualan perustutkinnon opiskelijoiden osaaminen on näyttöjen arvosanoilla mitattuna erinomaista. Opiskelijoiden yleisin arvosana kaikilla osaamisalueilla oli kiitettävä. Parhaimmat arvosanat opiskelijat saivat elinikäisen oppimisen avaintaidoista, kun taas vähiten kiitettäviä arvosanoja saatiin työn perustana olevan tiedon hallinnasta. Tyydyttävien arvosanojen osuus oli kaikkiaan pieni.

Erityisopiskelijoiden osaaminen hyvää

Erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat suorittivat näytöt samoin kriteerein kuin muut opiskelijat. Myös he saivat parhaimmat arvosanat elinikäisen oppimisen avaintaidoista ja heikoimmat työn perustana olevan tiedon hallinnasta. Erityisopiskelijoilla oli keskimäärin vähemmän kiitettäviä ja enemmän hyviä ja tyydyttäviä arvosanoja kuin muilla opiskelijoilla.

Erot osaamisessa melko pieniä

Arvosanoissa ei ollut juurikaan eroja sukupuolten välillä. Koulutuksen järjestäjien välillä oli jonkin verran eroja tutkinnon osan näyttöjen arvosanoissa. Alimpaan ja ylimpään neljännekseen kuuluvien järjestäjien arvosanojen keskiarvojen ero oli noin puoli arvosanaa. Arvosanat erosivat joiltakin osin myös alueellisesti. Keskimäärin matalimmat arvosanat saatiin Lapissa ja Pohjois-Suomessa

toimivien järjestäjien näytöistä ja korkeimmat Länsi- ja Sisä-Suomen sekä Itä-Suomen järjestäjien näytöistä. Eroista huolimatta oppimistulokset eri järjestäjillä ja alueilla olivat kokonaisuudessaan erittäin hyviä.

Koulutus on työelämälähtöistä

Ammatillisen koulutuksen tavoitteiden mukainen työelämälähtöisyys toteutuu matkailualan perustutkinnossa varsin hyvin. Enemmistö näytöistä toteutettiin työpaikalla järjestettävän koulutuksen yhteydessä työpaikoilla ja arvioitiin yhteistyössä työelämän kanssa. Myös erityisopiskelijoiden näytöt järjestettiin valtaosin työpaikalla. Työpaikalla suoritettuja näyttöjä arvioimassa oli lähes aina mukana työelämän edustaja. Koulutuksen järjestäjien mukaan tutkinnon tavoitteiden mukaisia työpaikkoja osaamisen hankkimiseen ja osoittamiseen oli saatavilla hyvin.

Oppilaitosnäytöt poikkeuksellisia

Oppilaitosympäristössä järjestettiin noin viidennes näytöistä. Oppilaitosnäyttöjä pidetään matkailualalla poikkeuksellisia ja niitä perusteltiin muun muassa vaikeudella löytää joihinkin tutkinnon osiin tavoitteiden mukaisia työpaikkoja. Myös oppilaitosnäytöt suunnitellaan yhteistyössä työelämän kanssa vastaamaan työelämän tilanteita ja ne ovat usein asiakastöitä tai -projekteja. Työelämän edustajan saaminen mukaan oppilaitosnäytön arviointiin on kuitenkin monen järjestäjän mukaan vaikeaa, ja oppilaitosnäytöistä alle puolessa olikin mukana työelämän edustaja.

Yhteistyö työelämän kanssa vakiintunutta

Useat koulutuksen järjestäjät toivat esiin, että yhteistyö matkailualan työelämän kanssa on vakiintunutta ja työpaikkoihin on hyvät suhteet. Järjestäjät kokivat yhteistyön työelämän kanssa onnistuneen keskimäärin hyvin näyttöjen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Osa järjestäjistä toi kuitenkin esiin tarpeen lisätä yhteistyötä työelämän kanssa. Vakiintuneet käytännöt tuovat työpaikan ja oppilaitoksen väliseen yhteistyöhön laatua ja luottamusta.

Opettajien työelämäjakso melko vähäisiä

Työelämälähtöisyyttä heikentää se, että keskimäärin vain noin kolmannes matkailualan ammat-
tiopettajista oli osallistunut työelämäjaksoille viimeisen viiden vuoden aikana. Osa järjestäjistä kehittää opettajien työelämäosaamista säännöllisesti, mutta tässä oli vaihtelua järjestäjittäin. Virallisten työelämäjaksojen sijaan opettajat käyvät usein työpaikoilla silloin, kun he ohjaavat opiskelijoita työpaikalla järjestettävän koulutuksen aikana ja osallistuvat näyttöjen suunnitteluun ja arviointiin. Tällainen toiminta ylläpitää ja vahvistaa yhteistyötä työpaikkojen kanssa. Opettajien työelämä- ja ammattialan osaaminen tulee kuitenkin varmistaa uudistuvan ammatillisen koulutuksen edellyttäessä yhä vahvempaa työelämälähtöisyyttä.

Arviointi on kriteeriperusteista, mutta käytäntöjen ja työpaikkaohjaajien osaamiseen on kiinnitettävä huomiota

Näytöt ovat koulutuksen järjestäjien mukaan hyviä mittareita matkailualan ammatilliselle osaamiselle. Osaamisen arviointiin näytössä on vakiintuneet käytännöt. Näytöt suunnitellaan yhteistyössä opiskelijan, oppilaitoksen ja työpaikan kanssa, ja arviointikriteerit käydään läpi ennen näyttöä. Opettajilla on keskeinen rooli pidettäessä huolta siitä, että työpaikat vastaavat vaatimuksia. Haasteena on kuitenkin matkailualan työpaikkojen moninaisuus, jolloin työpaikkojen ja työtehtävien laadun varmistaminen vaatii erityistä huomiota.

Matkailualan opiskelijoiden kriteeriperusteinen ja laaja-alainen osaamisen arviointi näytöissä toteutui järjestäjien mukaan hyvin. Ammattitaidon osoittamistapojen näytöissä nähtiin vastaavan ammattitaitovaatimuksia. Tätä päätelmää tukivat myös näytön kuvausten pohjalta tehdyt arviot näyttöjen vaativuudesta, joskin neljänneksen arvioituista näytön kuvauksista nähtiin olevan kattavuudeltaan riittämättömiä.

Arviointikäytännöillä on yhteys arvosanoihin

Suurin osa näytöistä arvioitiin yhdessä opiskelijan, opettajan ja työelämän edustajan kanssa, minkä voi nähdä edistävän arvioinnin luotettavuutta. Kuitenkin näytön arvosanoissa oli eroja eri arviointikokoonpanojen välillä: opiskelijoiden saamat arvosanat olivat keskimäärin neljänneksen paremmat työelämän edustajan osallistuessa arviointiin kuin silloin, jos arviointiin osallistuivat opettaja ja opiskelija. Alhaisimmat arvosanat olivat silloin, kun opiskelija ei ollut mukana arvioinnissa. Myös näytön suorituspaikka oli yhteydessä arvosanoihin: työpaikalla suoritettujen näyttöjen arvosanat olivat keskimäärin oppilaitosnäyttöjen arvosanoja korkeammat jokaisessa arviointikokoonpanossa.

Työpaikkaohjaajien ohjaus- ja arviointiosaaminen vaihtelee

Koulutettujen työpaikkaohjaajien osuus oli keskimäärin kolmannes. Osa järjestäjistä kehittää työpaikkaohjaajien ohjaus- ja arviointiosaamista säännöllisesti, kun taas osa toi esiin osaamisen varmistamisen tarpeen. Monet järjestäjistä perehdyttävät työpaikkaohjaajia työpaikoilla, ja tässä opettajilla on keskeinen rooli. Lisäksi järjestetään muodollista koulutusta. Työpaikkaohjaajien kouluttamiselle asettaa osaltaan haasteita matkailualan työpaikkojen moninaisuus ja henkilöstön vaihtuvuus. Työpaikkaohjaajien ohjaus- ja arviointiosaamisen merkitys kasvaa entisestään, kun osaamista hankitaan ja osoitetaan yhä enemmän työpaikoilla. On myös tärkeää edistää opettajien keskinäistä keskustelua ja yhteistä tulkintaa arviointi- ja toimintatavoista.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot vahvuutena, opiskelijoiden ohjaukseen panostettava

Elinikäisen oppimisen avaintaidot tärkeitä matkailualan ammatilliselle osaamiselle

Elinikäisen oppimisen avaintaitojen integrointi näyttöön toteutuu laajasti, ja ne pystytään arvioimaan hyvin osana matkailualan näyttöjä. Avaintaidot, kuten ongelmanratkaisu ja yhteistyö, ovat keskeisessä asemassa alalla ja tärkeitä myös ammatillisen osaamisen saavuttamisessa. Siten niitä on luontevaa arvioida näytöissä, ja osan järjestäjistä mukaan niitä voisikin korostaa vielä enemmän. Myös arvosanojen perusteella kyseessä oli opiskelijoiden parhaiten hallitsema osaamisalue.

Yhteisiä tutkinnon osia ei vielä juurikaan integroida näyttöihin

Yhteisten tutkinnon osien integrointi näyttöihin on vielä vähäistä. Järjestäjät arvioivat tämän heikoimmaksi näyttöprosessinsa osa-alueeksi ja se oli useimmilla järjestäjillä vasta alkavalla tasolla. Yhteisten aineiden integroinnissa on matkailualalla käyttämättömiä mahdollisuuksia muun muassa kielitaidon osoittamisen osalta. Integrointia voidaan edistää koulutuksen järjestäjän linjausten, resurssien ja eri osa puolten kouluttamisen sekä toisten järjestäjien hyvien käytäntöjen avulla.

Opiskelijoiden ohjaukseen ja tukeen panostettava

Opiskelijoiden ohjaus ja tuki työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa ja näytöissä toteutuu melko hyvin. Osalla järjestäjistä ei kuitenkaan ole opiskelijoiden ohjaukseen ja perehdytykseen vakiintuneita käytäntöjä. Myös matkailualan sesonkien kiire ja henkilöstön vaihtuvuus asettavat omat haasteensa ohjaukselle. Jotta ohjauksen laatu ei riipu opiskelijan tai työpaikkaohjaajan omasta aktiivisuudesta, tulee ohjauskäytäntöjä kehittää yhteistyössä työpaikkojen kanssa.

Näyttötoiminnan laatu on hyvää – seurannassa ja kehittämisessä parannettavaa

Matkailualan perustutkinnon koulutuksen järjestäjien näyttötoiminnan laatu on itsearvioinnin mukaan keskimäärin kehittyvällä tasolla. Kokonaislaatu vaihteli kehittyvästä edistyneeseen tasoon, mutta siinä oli paikoin vaihtelua järjestäjien kesken.

Näyttöjen seuranta, arviointi ja kehittäminen oli yksi heikoimmista hallituista toiminnoista. Lähes kaikki järjestäjät keräävät jonkinlaista palautetta näytöistä, mutta se ei ole kaikilta osin vakiintunut. Kehitettävää on etenkin palautteen keräämisessä työelämän edustajilta sekä palautteiden käsittelemisessä opiskelijoiden ja työelämän kanssa. Palautteita tulisi myös seurata ja analysoida systemaattisemmin sekä hyödyntää saatuja tuloksia. Kehittämistyötä on tehty jonkin verran,

mutta kehittämisessä ja sen näkyväksi tekemisessä on edelleen parannettavaa. Tärkeää olisi myös työelämän edustajien osallistuminen näyttöjen kehittämiseen.

Koulutuksen tulevaisuus

Reformin myötä uudistuva ammatillinen koulutus edellyttää, että koulutuksen järjestäjillä on hyvät ja toimivat työelämäyhteydet, ja että tavoitteiden mukainen osaamisen hankkiminen ja osoittaminen on mahdollista. Matkailualan koulutuksella on hyvät edellytykset vastata reformin tuomiin haasteisiin, sillä jo nyt enemmistö näyttöistä suoritetaan ja arvioidaan työpaikoilla. Lisäksi tutkinnon tavoitteiden mukaisia työpaikkoja on melko hyvin saatavilla eri puolilla Suomea. Arvioinnin mukaan myös aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen sekä yksilölliset opintopolut toteutuvat koulutuksessa melko hyvin.

Matkailualan perustutkinnon uudet tutkinnon perusteet otetaan käyttöön 1.8.2018 alkaen.

Kehittämissuosituks

Tässä esitetään keskeisiä arviointiin perustuvia kehittämissuosituksia, joita tulisi hyödyntää uuden tutkintorakenteen mukaisen koulutuksen toimeenpanossa ja kehittämisessä. Ehdotukset on suunnattu sekä koulutuksen järjestäjille että opetusviranomaisille.

- Työpaikkojen sekä työ- ja näyttötehtävien laatuun tulee kiinnittää huomiota, jotta ne mahdollistavat tutkinnon tavoitteiden mukaisen osaamisen hankkimisen ja osoittamisen. Työelämän edustajien osallistumista oppilaitoksessa suoritettavien näyttöjen arviointiin tulee lisätä.
- Työpaikkaohjaajien ohjaus- ja arviointiosaaminen tulee varmistaa.
- Opettajien edellytykset ylläpitää ammatti- ja työelämäosaamistaan on taattava sekä huolehdittava niiden kehittämisestä esimerkiksi työelämäjaksojen, täydennyskoulutuksen ja kehittämishankkeiden avulla. Yhteistä tulkintaa näytön arviointikriteereistä ja -tavoista tulee vahvistaa.
- Opettajille tulee turvata riittävät resurssit opiskelijoiden ohjaukseen erilaisissa oppimisympäristöissä. On varmistettava, että opiskelijat saavat riittävästi ohjausta ja perehdytystä työpaikoilla.
- Ammatillisten aineiden ja yhteisten tutkinnon osien integrointia tulee edistää kokeiluilla ja hyödyntämällä hyviä käytäntöjä.
- Näytöistä kerättyä palautetta tulee seurata ja analysoida systemaattisemmin. Näyttöjä tulee kehittää saadun tiedon pohjalta yhdessä työelämän kanssa.
- Arvioinnin tuloksia tulee hyödyntää koulutuksen järjestäjien toiminnan kehittämisessä liittämällä oppimistulosarvioinnit osaksi laatu- ja palautejärjestelmiä.
- Arviointituloksia tulee hyödyntää työpaikalla järjestettävän koulutuksen, näyttöjen ja osaamisen arvioinnin kehittämisessä.
- Arviointituloksia tulee hyödyntää uusien tutkinnon perusteiden toimeenpanossa.

Koulutuksen arviointisuunnitelma vuosille 2012–2015. Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Matkailualan perustutkinto. 2009. Ammatillisen perustutkinnon perusteet. Määräys 21/011/2009. Opetushallitus.

Matkailualan perustutkinto. 2014. Ammatillisen perustutkinnon perusteet. Määräys 65/011/2014. Opetushallitus.

Matkailualan perustutkinto. 2017. Ammatillisen perustutkinnon perusteet. Määräys OPH-2706-2017. Opetushallitus. Saatavissa: eperusteet.opintopolku.fi.

Vipunen, opetushallinnon tilastopalvelu. Opetushallitus. www.vipunen.fi.

Liite 1 Näyttöjen arvosanojen tunnusluvut arviointikohteittain tutkinnon eri osissa

Liite 2 Näyttöjen suorituspaikat tutkinnon osittain

Liite 1 Näyttöjen arvosanojen tunnusluvut arviointikohteittain tutkinnon eri osissa

Tutkinnon osa		Työ- prosessin hallinta	Työmene- telmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Työn perustana olevan tiedon hallinta	Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tutkinnon osan näytön arvo- sana
Matkailualan asiakaspalvelu 30 osp	n	415	419	402	417	415
	Puuttuvia	12	8	25	10	12
	Keskiarvo	2,62	2,68	2,49	2,68	2,67
	Mediaani	3	3	3	3	3
	Moodi	3	3	3	3	3
	Keskihajonta	0,547	0,503	0,557	0,538	0,505
Matkailupalvelujen toteuttaminen 45 osp	n	210	210	210	210	218
	Puuttuvia	8	8	8	8	0
	Keskiarvo	2,65	2,59	2,47	2,73	2,70
	Mediaani	3	3	3	3	3
	Moodi	3	3	3	3	3
	Keskihajonta	0,517	0,540	0,572	0,506	0,488
Matkailupalvelujen myynti ja neuvonta 45 osp	n	179	179	179	179	179
	Puuttuvia	0	0	0	0	0
	Keskiarvo	2,59	2,64	2,46	2,79	2,63
	Mediaani	3	3	2	3	3
	Moodi	3	3	3	3	3
	Keskihajonta	0,536	0,505	0,563	0,433	0,519
Majoituspalvelut 15 osp	n	245	247	233	231	259
	Puuttuvia	14	12	26	28	0
	Keskiarvo	2,58	2,53	2,48	2,68	2,64
	Mediaani	3	3	3	3	3
	Moodi	3	3	3	3	3
	Keskihajonta	0,542	0,547	0,573	0,554	0,512
Matkailupalvelujen markkinointiviestintä 15 osp	n	112	112	112	112	114
	Puuttuvia	2	2	2	2	0
	Keskiarvo	2,29	2,41	2,25	2,61	2,39
	Mediaani	2	3	2	3	3
	Moodi	3	3	2	3	3
	Keskihajonta	0,731	0,665	0,691	0,575	0,710
Matkailupalvelujen tuotteistaminen 20 osp	n	188	188	187	186	200
	Puuttuvia	12	12	13	14	0
	Keskiarvo	2,40	2,46	2,40	2,70	2,50
	Mediaani	3	3	3	3	3
	Moodi	3	3	3	3	3
	Keskihajonta	0,699	0,689	0,706	0,536	0,680

Tutkinnon osa		Työ- prosessin hallinta	Työmene- telmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Työn perustana olevan tiedon hallinta	Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tutkinnon osan näytön arvo- sana
Matkailu- ja matka- toimistopalvelut 15 osp	n	110	110	111	111	111
	Puuttuvia	1	1	0	0	0
	Keskiarvo	2,50	2,61	2,33	2,60	2,49
	Mediaani	3	3	2	3	3
	Moodi	3	3	3	3	3
	Keskihajonta	0,617	0,560	0,679	0,622	0,616
Matkatoimiston varaus- järjestelmien käyttö 15 osp	n	64	64	64	64	64
	Puuttuvia	0	0	0	0	0
	Keskiarvo	2,70	2,72	2,73	2,88	2,80
	Mediaani	3	3	3	3	3
	Moodi	3	3	3	3	3
	Keskihajonta	0,554	0,487	0,512	0,418	0,443
Opastuspalvelut 20 osp	n	158	158	158	158	170
	Puuttuvia	12	12	12	12	0
	Keskiarvo	2,42	2,51	2,35	2,53	2,46
	Mediaani	3	3	3	3	3
	Moodi	3	3	3	3	3
	Keskihajonta	0,707	0,646	0,731	0,665	0,672
Puhdistuspalvelut matkailu- kohteessa 15 osp	n	28	28	28	28	29
	Puuttuvia	1	1	1	1	0
	Keskiarvo	2,61	2,54	2,61	2,54	2,62
	Mediaani	3	3	3	3	3
	Moodi	3	3	3	3	3
	Keskihajonta	0,567	0,576	0,567	0,693	0,561
Rakennelmien valmistus ja kunnossapito matkailu- palveluissa 15 osp	n	4	4	4	4	4
	Puuttuvia	0	0	0	0	0
	Keskiarvo	3,00	3,00	2,75	2,75	3,00
	Mediaani	3	3	3	3	3
	Moodi	3	3	3	3	3
	Keskihajonta	0,000	0,000	0,500	0,500	0,000
Retki-, erä- ja luonto- ruokailupalvelut 15 osp	n	33	33	33	33	33
	Puuttuvia	0	0	0	0	0
	Keskiarvo	2,36	2,39	2,30	2,64	2,42
	Mediaani	2	2	2	3	2
	Moodi	2 ja 3	2	2	3	3
	Keskihajonta	0,653	0,556	0,585	0,549	0,614

Tutkinnon osa		Työ-prosessin hallinta	Työmene-telmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Työn perustana olevan tiedon hallinta	Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tutkinnon osan näytön arvo-sana
Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen 5 osp	n	10	10	10	10	10
	Puuttuvia	0	0	0	0	0
	Keskiarvo	2,70	2,60	2,50	2,80	2,80
	Mediaani	3	3	3	3	3
	Moodi	3	3	2 ja 3	3	3
	Keskihajonta	0,483	0,516	0,527	0,422	0,422
Yritystoiminnan suunnittelu 15 osp	n	8	8	8	8	8
	Puuttuvia	0	0	0	0	0
	Keskiarvo	2,50	2,50	2,25	2,50	2,50
	Mediaani	3	3	3	3	3
	Moodi	2 ja 3	2 ja 3	3	2 ja 3	2 ja 3
	Keskihajonta	0,535	0,535	0,886	0,535	0,535
Huippuosaajana toimiminen 15 osp	n	5	5	5	5	5
	Puuttuvia	0	0	0	0	0
	Keskiarvo	3,00	2,60	2,80	3,00	3,00
	Mediaani	3	3	3	3	3
	Moodi	3	3	3	3	3
	Keskihajonta	0,000	0,548	0,447	0,000	0,000
Yrityksessä toimiminen 15 osp	n	14	14	14	14	14
	Puuttuvia	0	0	0	0	0
	Keskiarvo	2,57	2,57	2,29	2,79	2,71
	Mediaani	3	3	2	3	3
	Moodi	3	3	2 ja 3	3	3
	Keskihajonta	0,514	0,514	0,726	0,426	0,469
Tutkinnon osa ammatillisesta perus-tutkinnosta 10–15 osp	n	157	156	156	156	177
	Puuttuvia	20	21	21	21	0
	Keskiarvo	2,69	2,86	2,62	2,90	2,79
	Mediaani	3	3	3	3	3
	Moodi	3	3	3	3	3
	Keskihajonta	0,361	0,334	0,400	0,294	0,376
Paikallisesti tarjottava tutkinnon osa 5–15 osp	n	194	194	194	194	196
	Puuttuvia	2	2	2	2	0
	Keskiarvo	2,51	2,54	2,42	2,58	2,55
	Mediaani	3	3	2	3	3
	Moodi	3	3	3	3	3
	Keskihajonta	,6128	0,594	0,625	0,572	0,593

Tutkinnon osa		Työ- prosessin hallinta	Työmene- telmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Työn perustana olevan tiedon hallinta	Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tutkinnon osan näytön arvo- sana
Vapaasti valittava tutkinnon osa 5–15 osp	n	19	19	19	19	28
	Puuttuvia	10	10	10	10	1
	Keskiarvo	2,53	2,63	2,63	2,74	2,57
	Mediaani	3	3	3	3	3
	Moodi	3	3	3	3	3
	Keskihajonta	0,513	0,496	0,496	0,452	0,504

Liite 2 Näytön suorituspaikat tutkinnon osittain

Tutkinnon osa	Näyttöpaikka	n	%
Matkailualan asiakaspalvelu 30 osp	Työpaikka	406	95
	Oppilaitos	12	3
	Työpaikka ja oppilaitos	9	2
	Yhteensä	427	6
Matkailupalvelujen toteuttaminen 45 osp	Työpaikka	184	85
	Oppilaitos	24	11
	Työpaikka ja oppilaitos	9	4
	Yhteensä	217	100
Matkailupalvelujen myynti ja neuvonta 45 osp	Työpaikka	174	97
	Oppilaitos	3	2
	Työpaikka ja oppilaitos	2	1
	Yhteensä	179	100
Majoituspalvelut 15 osp	Työpaikka	226	87
	Oppilaitos	19	7
	Työpaikka ja oppilaitos	14	5
	Yhteensä	259	100
Matkailukiinteistön ja -ympäristön hoito 15 osp	Työpaikka	2	100
	Oppilaitos	0	0
	Työpaikka ja oppilaitos	0	0
	Yhteensä	2	100
Matkailupalvelujen markkinointiviestintä 15 osp	Työpaikka	66	58
	Oppilaitos	44	39
	Työpaikka ja oppilaitos	4	4
	Yhteensä	114	100
Matkailupalvelujen tuotteistaminen 20 osp	Työpaikka	127	64
	Oppilaitos	61	31
	Työpaikka ja oppilaitos	12	6
	Yhteensä	200	100
Matkailu- ja matkatoimistopalvelut 15 osp	Työpaikka	60	54
	Oppilaitos	51	46
	Työpaikka ja oppilaitos	0	0
	Yhteensä	111	100
Matkatoimiston varausjärjestelmien käyttö 15 osp	Työpaikka	62	97
	Oppilaitos	2	3
	Työpaikka ja oppilaitos	0	0
	Yhteensä	64	100
Opastuspalvelut 20 osp	Työpaikka	83	49
	Oppilaitos	82	48
	Työpaikka ja oppilaitos	5	3
	Yhteensä	170	100

Tutkinnon osa	Näyttöpaikka	n	%
Puhdistuspalvelut matkailukohteessa 15 osp	Työpaikka	29	100
	Oppilaitos	0	0
	Työpaikka ja oppilaitos	0	0
	Yhteensä	29	100
Rakennelmien valmistus ja kunnossapito matkailu- palveluissa 5 osp	Työpaikka	4	100
	Oppilaitos	0	0
	Työpaikka ja oppilaitos	0	0
	Yhteensä	4	100
Retki-, erä- ja luontoruokailupalvelut 15 osp	Työpaikka	14	42
	Oppilaitos	19	58
	Työpaikka ja oppilaitos	0	0
	Yhteensä	33	100
Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen 5 osp	Työpaikka	8	80
	Oppilaitos	2	20
	Työpaikka ja oppilaitos	0	0
	Yhteensä	10	100
Yritystoiminnan suunnittelu 15 osp	Työpaikka	2	25
	Oppilaitos	4	50
	Työpaikka ja oppilaitos	2	25
	Yhteensä	8	100
Huippuosaajana toimiminen 15 osp	Työpaikka	0	0
	Oppilaitos	0	0
	Työpaikka ja oppilaitos	5	100
	Yhteensä	5	100
Yrityksessä toimiminen 15 osp	Työpaikka	7	50
	Oppilaitos	4	29
	Työpaikka ja oppilaitos	3	21
	Yhteensä	14	100
Tutkinnon osat ammatillisista perustutkinnoista 10–15 osp	Työpaikka	151	85
	Oppilaitos	5	3
	Työpaikka ja oppilaitos	21	12
	Yhteensä	177	100
Paikallisesti tarjottava tutkinnon osa 5–15 osp	Työpaikka	97	50
	Oppilaitos	73	37
	Työpaikka ja oppilaitos	25	13
	Yhteensä	195	100
Vapaasti valittava tutkinnon osa 5–15 osp	Työpaikka	8	28
	Oppilaitos	21	72
	Työpaikka ja oppilaitos	0	0
	Yhteensä	29	100

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (KARVI) on itsenäinen koulutuksen arviointivirasto. Se toteuttaa koulutuksen sekä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien toimintaan liittyviä arviointeja varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen. Lisäksi arviointikeskus toteuttaa perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen oppimistulosten arviointeja. Keskukseen tehtävänä on myös tukea opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä ja korkeakouluja arviointia ja laadunhallintaa koskevissa asioissa sekä kehittää koulutuksen arviointia.

Raportissa kuvataan matkailualan perustutkinnon opiskelijoiden ammatillista osaamista ja näyttöjen toteuttamista. Arviointi perustuu pääosin näyttöjen arvosanoihin ja niiden tarkasteluun taustamuuttujittain. Arvosanojen lisäksi arvioinnissa on hyödynnetty muuta seurantatietoa sekä koulutuksen järjestäjien itsearviointeja. Arviointitietoa on koottu kolmen vuoden ajalta vuonna 2014 aloitaneiden opiskelijoiden näytöistä.

ISSN-L 2342-4176
ISBN 978-952-206-465-3 (nid.)
ISBN 978-952-206-466-0 (pdf)

Kansallinen koulutuksen
arviointikeskus
PL 28 (Mannerheiminaukio 1 A)
00101 HELSINKI

Sähköposti: kirjaamo@karvi.fi
Puhelinvaihe: 029 533 5500
Faksi: 029 533 5501

www.karvi.fi